

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA
Služba komisije
Slovenska cesta 54, SI - 1000 Ljubljana

POROČILO

**O IZVEDBI PREDČASNIH VOLITEV POSLANCEV V
DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
4. DECEMBRA 2011**

Ljubljana, 20. april 2012
direktor

Dušan Vučko, l.r.

1 UVOD

Volitve so neločljivi del predstavniške demokracije in imajo v političnem življenju sodobnih držav osrednjo vlogo. So bistveni element politične ureditve in je od njih mnogokrat odvisna kakovost in demokratičnost politične ureditve. Z vidika razmerja med državljani in državno oblastjo volitve omogočajo državljanom neposredni vpliv na oblikovanje in izvrševanje državne oblasti.

Volilni sistem v širšem pomenu obsega predpise o volilni pravici, organizaciji volitev, postopku in tehniki volitev, o razdelitvi mandatov itd.. Najpomembnejši element volilnega sistema je volilna pravica, ki je ena od temeljnih političnih pravic, nadaljnje elemente volilnega sistema pa tvorijo določbe predpisov o načinu delitve mandatov, o organizaciji volitev, volilnem postopku in volilni tehniki. Volilni sistem lahko gledamo ne samo kot veljaven sistem volitev, temveč tudi dinamično, torej kot proces. Volitve so danes množično dejanje in s tem izredno zahteven organizacijski, tehnični in tudi finančni podvig. Gre za dejanje, ki od vseh političnih in sploh družbenih aktivnosti, k takšnemu ali drugačnemu sodelovanju v najkrajšem času pritegne največje število državljanov. Upoštevajoč sledenje, je za Državno volilno komisijo kot najvišji volilni organ, še posebej pa za zakonodajno in izvršilno oblast, izredno pomembno, da se podrobno seznanijo s potekom izvedbe vsakokratnih volitev in referendumov in problemi, ki se ob tem pojavljajo.

Zavedajoč se pomembnosti tega je Služba državne volilne komisije (v nadaljevanju : služba komisije) na podlagi četrtega odstavka 37. člena ZVDZ pripravila Poročilo o izvedbi predčasnih volitev poslancev v Državni zbor RS, ki so bile 4. decembra 2011 (v nadaljnjem besedilu: predčasne volitve v DZ).

V poročilu so povzeta tudi priporočila iz končnega poročila Urada za demokratične institucije in človekove pravice pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE/ODIHR), ki je organiziral in opravil misijo za ocenjevanje predčasnih volitev v DZ.

Namen tega poročila je, da se Državna volilna komisija (v nadaljevanju: DVK), seznaniti z načinom izvedbe volilnih opravil in aktivnostmi, ki so jih opravili volilni organi na nižjih ravneh in drugi državni organi, ki so neposredno ali posredno sodelovali pri izvedbi predčasnih volitev v DZ in da se seznaniti s problematiko in drugimi odprtimi vprašanji povezanimi z izvedbo predčasnih volitev.

V poročilu so zajeti tudi predlogi službe komisije kako izboljšati sistem organizacije in izvedbe volitev, kako odpraviti nekatere pomanjkljivosti tako na zakonodajni ravni, kot na izvedbeni ravni in tisto kar je v času v katerem živimo še kako pomembno, kako samo izvedbo volitev racionalizirati. Sestavni del tega poročila je namreč tudi podrobno finančno poročilo iz katerega so razvidni stroški izvedbe predčasnih volitev v DZ po posameznih postavkah.

Poročilo predstavlja eno od strokovnih podlag za sprejem stališč DVK do posameznih vprašanj iz področja izvedbe volitev, ki sodijo v njeno pristojnost in tudi za sprejem stališč do normativne ureditve volitev. Poročilo je namenjeno tudi drugim državnih organom zlasti Državnemu zboru Republike Slovenije, Uradu predsednika republike, Vladi Republike Slovenije in ministrstvu pristojnem za področje volitev, pri sprejemanju odločitev iz njihove pristojnosti.

2 STATISTIČNI PODATKI PREDČASNIH VOLITEV

2.1 Statistični podatki o predčasnih volitvah v DZ in primerjava z volitvami poslancev v državni zbor leta 2008

Tabela: Primerjava podatkov med predčasnimi volitvami poslancev v državni zbor 2011 in volitvami poslancev v državni zbor leta 2008

	PVDZ 2011	%	VDZ 2008	%	RAZLIKA	%
ŠTEVILO VOLILNIH UPRAVIČENCEV						
Število volilnih upravičencev v RS	1.653.777	96,73	1.650.048	97,27	3.729	0,23
Število volilnih upravičencev v v tujini (PVI)	55.915	3,27	46.364	2,73	9.551	17,08
Število volilnih upravičencev - skupaj	1.709.692	100,00	1.696.412	100,00	13.280	0,78
VOLILNA UDELEŽBA IN GLASOVANJE						
Število volivcev, ki so glasovali	1.121.573	65,60	1.070.523	63,11	51.050	4,77
Število oddanih glasovnic	1.121.475	65,60	1.070.424	63,10	51.051	4,77
Število volilcev, ki niso oddali glasovnice	98	0,009	99	0,009		
Število neveljavnih glasovnic	19.219	1,71	18.597	1,74	622	3,34
Predčasno glasovanje	31.046	1,88	38.491	2,33	-7.445	-19,34
Po pošti v Sloveniji	2.416	0,15	2.534	0,15	-118	-4,66
Po pošti iz tujine in na voliščih DKP	10.778	0,63	11.262	0,66	-484	-4,30
Na voliščih izven okraja stalnega prebivališča	2.475	0,14	2.384	0,14	91	3,82

Iz gornje tabele je razvidno, da se je število volilnih upravičencev od leta 2008 delno povečalo in sicer za 13.380 volivk in volivcev (v nadaljevanju: volivcev) kar znaša 0,78 %. Bistveno pa se je povečalo število volivcev, ki so vpisani v evidenco državljanov Republike Slovenije, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji oziroma izseljencev. Po podatkih ministrstva za notranje zadeve, ki je pristojno za vodenje volilne pravice in so vsebovani v gornji tabeli je razvidno, da se je volilno telo v tujini, za predčasne volitve v DZ, povečalo za 9.551 volivcev oziroma za 17,08 % več kot leta 2008.

Na predčasnih volitvah v DZ je bila volilna udeležba nekoliko višja v primerjavi z volitvami v DZ leta 2008 in sicer je na predčasnih volitvah v DZ glasovalo 1.121.573 volivcev oziroma 65,60 vseh volivcev kar pomeni 51.050 (4,77%) več kot na volitvah v DZ leta 2008.

Analiza podatkov je pokazala da število neveljavnih glasovnic bistveno ne odstopa in se giblje okoli 1,7 odstotka. Na predčasnih volitvah v DZ je predčasno glasovalo 31.046 volivcev kar predstavlja 1,88 odstotka volilnih upravičencev, ki so vpisani v splošni volilni imenik. V primerjavi z volitvami v DZ leta 2008 je predčasno glasovalo 7.445 (19,34%) manj volivcev, ko se je predčasnega glasovanja udeležilo 38.491 volivcev oziroma 3,33 % volilnih upravičencev, ki so vpisani v volilni imenik.

Glede glasovanja po pošti v Sloveniji lahko ugotovimo, da na tak način glasuje približno 0,15 % volilnih upravičencev, ki so vpisani v splošni volilni imenik in da je ta delež konstanten.

Po pošti iz tujine in na voliščih na diplomatsko konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v tujini je na predčasnih volitvah v DZ glasovalo 10.778 volivcev oziroma 0,63% vseh volivcev. Delež teh volivcev je v primerjavi z volitvami v DZ leta 2008 nekoliko nižji in sicer je na predčasnih volitvah v DZ glasovalo 484 (4,30%) manj volivcev kot leta 2008.

Delež volivcev, ki glasujejo na voliščih izven okraja stalnega prebivališča se v primerjavi z volitvami v DZ leta 2008 ni znižal in znaša 0,14% volilnih upravičencev. Izven okraja stalnega prebivališča je glasovalo 2.475 volivcev.

3 VOLILNI POSTOPKI

3.1 Določitev volišč in njihovih območij

3.1.1 Pravna podlaga¹:

Na podlagi 39. člena ZVDZ volišča določi OVK.² OVK določi volišča in njihova območja s sklepom. Na podlagi 79. a člena OVK za območje okraja določi:

- a) najmanj eno volišče, ki je dostopno invalidom. Na tem volišču lahko volilna komisija omogoči glasovanje s posebej prilagojenimi glasovnicami in glasovalnimi stroji.
- b) najmanj eno volišče, na katerem lahko glasujejo volivci, ki nimajo stalnega prebivališča na območju okraja

Pri določanju volišč in njihovih območij OVK, poleg navedenih določb ZVDZ upošteva tudi strokovna navodila DVK, ki jih le ta sprejme v obliki navodila.

DVK je sprejela sklep za izvedbo prvega odstavka 79. a člena in sicer je s tem sklepom določila katera volišča, ki so jih OVK določile kot invalidom dostopna, bodo opremljena s posebej prilagojenimi glasovnicami in glasovalnimi stroji (v nadaljevanju: glasovalna naprava).

Volišča na DKP na podlagi 37. člena ZVDZ in na predlog MZZ določi DVK.

3.1.2 Ocena stanja

Za izvedbo predčasnih volitev je DVK sprejela navodilo³ v katerem je DVK poudarila nekaj temeljnih izhodišč in sicer:

1. da OVK pri določitvi volišč in njihovih območij upoštevajo tradicionalna volišča in njihova območja;
2. da sklep o določitvi volišč in njihovih območij OVK takoj posredujejo pristojni upravni enoti in pristojni izpostavi geodetske uprave;

DVK je v navodilu še posebej poudarila obveznost OVK, da na podlagi 79. a člena ZVDZ določijo za območje okraja najmanj eno volišče, ki je dostopno invalidom in volišče za glasovanje volivcev, izven okraja stalnega prebivališča (t.i. »OMNIA«).

OVK so za izvedbo predčasnih volitev v Republiki Sloveniji določile:

- a) 3.383 rednih volišč;
- b) 101 volišč, ki so dostopna za invalide;
- c) 55 volišč za glasovanje izven okraja stalnega prebivališča oziroma t.i. volišč »OMNIA«
- d) 34 volišč na diplomatsko konzularnih predstavništvi RS v tujini.

DVK je s sklepom določila, da se 55 volišč, ki so dostopna invalidom (volišč iz točke b) prejšnjega odstavka) opremi z glasovalno napravo.

---

¹ 37., 39., 63., in 79. a člen ZVDZ

² 63. člen ZVDZ

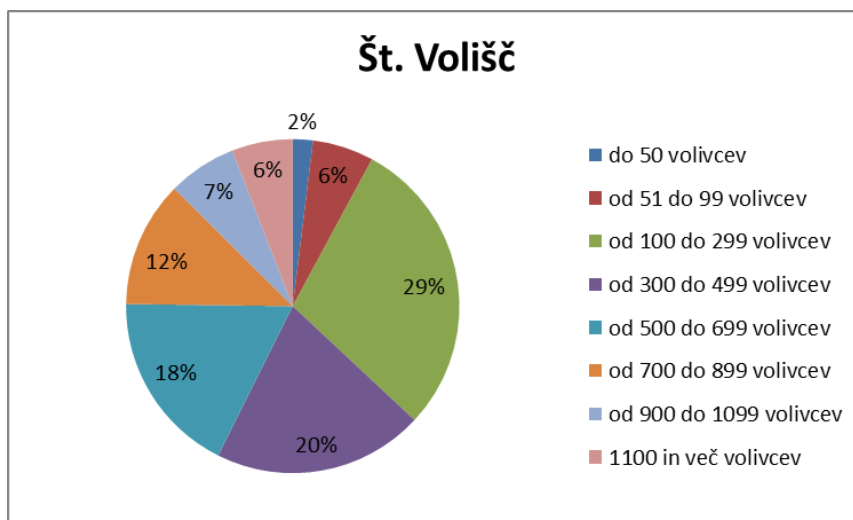
³ Navodilo OVK in VKVE za izvedbo predčasnih volitev v državni zbor, dne 4. decembra 2011, številka: 10-2/00-04/11, z dne 24. oktober 2011

3.1.2.1 Redna volišča

Tabela: Število volišč glede na število volivcev

Število volivcev	Št. volišč	Delež v %
Do 50 volivcev	66	1,95
Od 51 do 99 volivcev	201	5,94
Od 100 do 299 volivcev	983	29,06
Od 300 do 499 volivcev	691	20,43
Od 500 do 699 volivcev	603	17,82
Od 700 do 899 volivcev	414	12,24
Od 900 do 1099 volivcev	225	6,65
1100 in več volivcev	200	5,91
VSEH REDNIH VOLIŠČ	3.383	100,00
Min /volišče	11 volivcev	
Max /volišče	2992 volivcev	

Grafikon: Delež rednih volišč na število volivcev

Služba komisija na podlagi analize ugotavlja, da ima Slovenija relativno veliko število volišč glede na število volilnih upravičencev. Število volišč se v zadnjih desetih letih ni bistveno spreminjalo⁴ in se giblje število okrog 3.400 volišč.

Ob predstavitvi tega področja članom ocenjevalne misije Urada za demokratične institucije in človekove pravice pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE/ODIHR), ki je organiziral misijo za ocenjevanje izvedbe predčasnih volitev v DZ, so bili presenečeni nad trenutnim stanjem v Sloveniji na tem področju. Zlasti so bili presenečeni nad podatkom o številom volišč, na območju katerih je vpisanih v volilni imenik manj kot 50 volivcev in dejstvom, da imamo v Sloveniji tudi volišče z 11 volivci.

Iz gornje tabele je razvidno število in delež volišč glede na število volivcev, ki so vpisani v volilni imenik za posamezno volišče. Na podlagi teh podatkov lahko ugotovimo:

- da imamo v Sloveniji relativno veliko število volišč z majhnim številom volivcev. Do 100 volivcev je takih volišč 266 oziroma 7,87% vseh volišč;

⁴ Leta 2000 – 3403 volišč, leta 2004 – 3385 volišč

- b) da je največ volišč in sicer 983 (29,06%) takih ki na območju katerih je vpisanih od 100 do 299 volivcev
- c) da je delež volišč z večjim številom volivcev majhen in sicer imamo v Sloveniji volišč z več kot 1100 volivcev le 200 oz. 5,91% volišč.

Po mnenju službe komisije obstajajo razlogi za takšno stanje na dveh ravneh: zakonodajni in izvedbeni. Zakonodajni okvir je premalo jasen in določen. Glede velikosti volišč ZVDZ ne vsebuje nobene določbe, ki bi določala merila za oblikovanje velikosti volišč z vidika števila volivcev na volišče. Ker gre pri določanju meril o velikosti volišč ne samo za strokovno, temveč tudi (ali pretežno) za politično vprašanje se to odraža v dejstvu, da DVK v preteklosti na podlagi 37. člena ZVDZ, v okviru strokovnih navodil, ni sprejela nobenih kriterijev, ki bi jih pri določanju volišč morale upoštevati OVK. To je po oceni službe komisije tudi težko pričakovati od DVK, ker to področje po svoji naravi sodi bolj kot ne v pristojnost zakonodajalca.

Z vidika osnovnih demokratičnih načel volitev so zlasti problematična manjša volišča, torej volišča z izredno majhnim številom volivcev, saj je ob majhni volilni udeležbi (zlasti na referendumih) ogroženo načelo tajnosti volitev.

Zaradi pomanjkanja meril in kriterijev za določitev velikosti območij volišč se je pri izvedbi volitev izoblikovala praksa, da se na eni lokaciji (npr. v objektu osnovne šole) določi sedež več volišč. Takšna praksa je vprašljiva z vidika načela racionalnosti, ker nedvomno povečuje stroške izvedbe volitev.

Služba komisije se ob tem vprašanju zaveda, da število volišč oziroma velikost volišč vpliva na vrsto dejavnikov (volilno participacijo, dostopnost volivcev do volišč idr.) ne sme pa se prezreti dejstva, da število volišč najbolj neposredno vpliva na stroške izvedbe volitev, saj je za izvedbo predčasnih volitev v DZ znašal povprečen strošek na volišče 763,14 EUR.

Tabela: Izračun povprečnega stroška na volišče

	Predčasne volitve DZ 04.11.2011	Volišča 3.383	
1. STROŠKI VOLILNIH ODBOROV	1.178.568,11	348,38	
Dnevnice in kilometrina	1.085.702,16	320,93	
Pavšal prispevki ZZ	92.865,95	27,45	
2. MATERIALNI STROŠKI VOLILNIH KOMISIJ VO	1.403.145,62	414,76	
Nadomestila in kilometrina članov VO	1.085.702,16	320,93	
Najem in čiščenje volišč	206.937,54	61,17	
SKUPAJ:	2.581.713,73	763,14	na volišče

Predlog rešitve:

1. Služba komisije ocenjuje, da bi bilo za izboljšanje tega področja potrebno, da DVK ali zakonodajalec v ZVDZ določi minimalna merila in kriterije za določitev območja volišča. Pri določanju kriterijev bi bilo potrebno upoštevati število volivcev na posamezno volišče, razdalje do volišč in tudi specifičnost poselitve v Sloveniji. Ob upoštevanju slednjega služba komisije predlaga, da bi se merila in kriteriji določili na dva načina in sicer:
  - a. za območja mest in večjih naselij, kjer je poseljenost večja in bolj strnjena in
  - b. za območja manjšin naselij, vasi in zaselkov, kjer je poseljenost manjša in manj strnjena.
2. Pri določitvi meril in kriterijev bi bilo zelo koristno zagotoviti še naslednje:
  - a. ustrezno oceno (izračun) časa, ki ga posamezen volilni odbor potrebuje za ugotovitev rezultata glasovanja na volišču, za posamezne vrste volitev oziroma referendum in na podlagi te ugotovitve določiti število volivcev na posamezno volišče;
  - b. v pripravo meril in kriterijev za določitev velikosti območja aktivno vključiti Geodetsko upravo Republike Slovenije;

3. Z vidika zagotovitve čim bolj učinkovite in racionalne izvedbe volitev bi bilo potrebno določiti in zagotoviti (v kolikor se le da) poenotenje območja volišč za izvedbo državnih volitev in referendumov ter lokalnih volitev.

3.1.2.2 Volišča, ki so dostopna za invalide

Zakonodajni okvir je tudi glede vprašanja volišč, ki so dostopna za invalide premalo določen oziroma je precej ohlapen. Zakon v prvem odstavku 79 a. določa, da OVK za območje okraja določi najmanj eno volišče, ki je dostopno invalidom kar pomeni, da v svojem bistvu določa minimum števila volišč, ki so dostopna za invalide (najmanj eno tako volišče).

V službi komisije v zvezi s tem ocenjujemo, da bi OVK lahko (ni pa to njihova zakonska obveznost) določile na območju okraja več volišč, ki so dostopna invalidom, ne glede na to, da je praksa pokazala, da se OVK v večini primerov držijo zakonsko določenega minimuma. Tako je bilo za izvedbo predčasnih volitev določenih le 101 volišče dostopno za invalide, kar znaša zgolj 2,99 % vseh volišč (3.383 vseh volišč). Če ob tem upoštevamo, da je Slovenija razdeljena na 88 okrajev, potem je razvidno, da je bilo na predčasnih volitvah določenih izredno majhno število volišč dostopnih za invalide.

Služba komisije se zaveda dejstva, da večina javnih objektov (šole, knjižnice, prostori državnih organov, krajevnih skupnosti...ipd.) kjer se volišča pogosto nahajajo, niso dostopni za invalide, kljub temu pa ocenjujemo, da bi se v prihodnje odstotek števila volišč, ki so invalidom dostopna lahko in moral povečati.

Predlog rešitev:

Ob upoštevanju vsega navedenega v službi komisije ocenjujemo, da bi bilo potrebno ukrepe za izboljšanje stanja na tem področju razdeliti na kratkoročne in dolgoročne ukrepe.

1. Kratkoročno: DVK na podlagi 37. člena ZVDZ v okviru navodil jasno določi:
  - a. da morajo OVK določiti na območju okraja vsa volišča, ki so dejansko dostopna;
  - b. delež volišč (npr. petino volišč), ki morajo biti na območju okraja invalidom dostopna in za nadaljnje redne volitve in referendume delež postopno zviševati (do končnega cilja vsaj 2/3 vseh volišč).
2. Dolgoročno:
  - a. da zakonodajalec na podlagi predhodne analize določi v ZVDZ delež volišč dostopnih za invalide in pri tem določi razumno prehodno obdobje za uresničitev zastavljenega cilja (npr. polovica vseh volišč invalidom dostopna) ter določi tudi finančne vire za realizacijo.

3.1.2.3 Volišča, ki so opremljena z glasovalno napravo

Služba komisije je po končanih predčasnih volitvah poslancev v DZ, v sodelovanju z OVK pripravilo analizo uporabe glasovalnih naprav. Iz analize izhaja, da so bile glasovalne naprave uporabljene na sedmih glasovanjih, in sicer za:

1. volitve poslancev v Državni zbor leta 2008⁵,
2. volitve poslancev v Evropski parlament leta 2009,
3. referendum - arbitražni sporazum 2010,
4. referendum – zakon o RTV 2010,
5. referendum – zakon o malem delu 2011,
6. referendume - delo na črno, pokojninska reforma, arhivsko gradivo 2011,
7. predčasne volitve poslancev v Državni zbor leta 2011.

---

⁵Za glasovanje na volitvah poslancev v Državni zbor leta 2008 z glasovalno napravo opremljenih 20 volišč, na vseh ostalih glasovanjih (volitvah in referendumi) pa 55 volišč.

Na podlagi analize lahko ugotovimo:

- a) da je na sedmih glasovanjih glasovalno napravo uporabilo zgolj 587 volivcev. Če ob tem upoštevamo število vseh volivcev, ki so glasovali na teh glasovanjih je odstotek izredno nizek⁶;
- b) da je na sedmih glasovanjih uporabilo glasovalno napravo povprečno 84 volivcev;
- c) da na petindvajsetih voliščih glasovalna naprava sploh ni bila uporabljena.

Z analizo smo seznanili Urad za invalide Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju: Urad), in Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije (v nadaljevanju: ZDSSS). Za predstavnike urada in ZDSSS je služba organizirala tudi predstavitev uporabe glasovalne naprave. Predstavitve glasovalne naprave je bila izvedena dne 15.2.2011 na sedežu službe komisije. Na razgovoru po predstavitvi, ki je bil opravljen s predstavniki Urada in ZDSSS so slednji poudarili, da so v letu 2010 na pobudo ponudnika glasovalnih naprav pozvali vsa društva vključenih v ZDSSS na območju Republike Slovenije⁷, da jim sporočijo morebitni interes za predstavitev glasovalne naprave vseh devetih medobčinskih društev, vendar nihče od pozvanih društev ni izkazal interesa za predstavitev.

Po predstavitvi glasovalne naprave, ki smo jo organizirali v službi komisije smo od ZDSSS prejeli dopis v katerem so med drugim posebej poudarili, da uporaba glasovalne naprave za nekatere slepe in slabovidne osebe utegne biti problematična upoštevajoč njihovo nepoznavanje informacijsko komunikacijske tehnologije in njene uporabe v vsakdanjem življenju, saj je več kot polovica njihovega članstva starejša od 65 let.

Služba komisije je že za pripravo tega poročila pripravila analizo vseh dosedanjih stroškov, ki so povezani z uporabo glasovalnih naprav. Iz te analize je razvidno, da je DVK od leta 2008 za nakup glasovalnih naprav⁸, najem le-teh, programske prilagoditve, izobraževanje in razvoz naprav na volišča, skupaj porabila 1.189.880 EUR.

Predlog rešitev:

Na podlagi analize uporabe glasovalnih naprav in tudi analize stroškov, služba komisije predlaga:

1. **Kratkoročno:** da DVK zmanjša število volišč, ki se opremijo z glasovalno napravo in sicer po kriteriju, da se opremijo vsa tista invalidom dostopna volišča, na katerih je glasovalno napravo uporabil vsaj en volivec. Ob upoštevanju tega kriterija bi se z glasovalno napravo opremilo 30 volišč.
2. **Dolgoročno:** da se prouči možnost uvedbe mobilnih volilnih odborov, za glasovanje z glasovalno napravo. Služba komisije predlaga, da se v sodelovanju z invalidskimi organizacijami pripravi projekt na podlagi katerega bi se za glasovanje invalidov z glasovalnimi napravami ustanovili mobilni volilni odbori. Mobilne volilne odbore bi imenovala DVK za območje vsake volilne enote, ti pa bi na dan glasovanja izvajali glasovanje na terenu na vnaprej določenih lokacijah in terminih na območju volilne enote, ki bi bile dogovorjene z območnimi invalidskimi organizacijami.

3.1.2.4 Volišča za glasovanje volivcev izven okraja stalnega prebivališča:

Zakonodajna rešitev, ki jo je uvedla novela ZVDZ leta 2006, v 79. a členu, se je v praksi pokazala za učinkovito in so jo volivci sprejeli pozitivno. To dokazuje tudi udeležba volivcev na teh voliščih (t.i. OMNIA voliščih). Na predčasnih volitvah je na voliščih OMNIA uresničilo svojo volilno pravico 2.476 volivk in volivcev.

V službi komisije v zvezi s tem načinom glasovanja nismo zaznali večjih problemov razen tega da v nekaterih primerih volivci o svojo namero sporočijo drugi okrajni volilni komisiji ali DVK, namesto OVK na območju katere so vpisani v volilni imenik.

Upoštevajoč zgoraj navedeno, služba komisije ocenjuje, da je to področje primerno urejeno.

⁶ Od 4.925.160 volivcev, ki so glasovali je 587 volivcev uporabilo glasovalno napravo kar znaša 0,0119 %.

⁷ ZDSSS vključuje devet medobčinskih društev.

⁸ Državna volilna komisija je kupila in ima v lasti 14 glasovalnih naprav znamke Topvoter.

3.1.2.5 Volišča, na diplomatsko konzularnih predstavništvih

Za izvedbo predčasnih volitev v DZ je DVK, na predlog MZZ določila, da se volišča vzpostavijo na 34. diplomatsko konzularnih predstavništvih RS v tujini in sicer:

- D-01: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Buenos Aires
- D-02: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Dunaj
- D-03: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Bruselj
- D-04: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Sarajevo
- D-05: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Praga
- D-06: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Kopenhagen
- D-07: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Pariz
- D-08: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Atene
- D-09: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Zagreb
- D-10: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Kijev
- D-11: Veleposlaništvo Republike Slovenije pri Svetem sedežu
- D-12: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Tokio
- D-13: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Ottawa
- D-14: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Skopje
- D-15: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Budimpešta
- D-16: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Berlin
- D-17: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Haag
- D-18: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Varšava
- D-19: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Moskva
- D-20: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Bratislava
- D-21: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Beograd
- D-22: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Podgorica
- D-23: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Madrid
- D-24: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Stockholm
- D-25: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Bern
- D-26: Veleposlaništvo Republike Slovenije, London
- D-27: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Washington
- D-28: Veleposlaništvo Republike Slovenije, Canberra
- D-29: Generalni konzulat Republike Slovenije, Trst
- D-30: Generalni konzulat Republike Slovenije, München
- D-31: Generalni konzulat Republike Slovenije, New York
- D-32: Generalni konzulat Republike Slovenije, Cleveland
- D-33: Konzulat Republike Slovenije, Toronto
- D-34: Generalni konzulat Republike Slovenije, Celovec

Območje posameznega volišča je enako območju jurisdikcije DKP.

Služba komisije ocenjuje, da je to področje primerno urejeno.

4 VOLILNI ORGANI

Volilne organe, v ožjem pomenu besede, kamor sodijo volilne komisije in volilni odbori, ZVDZ ureja v 6. poglavju. Glavna naloga volilnih komisij in volilnih organov je organizacija in izvedba volitev.

4.1 Volilne komisije

4.1.1 Državna volilna komisija

4.1.1.1 Pravna podlaga⁹

DVK, kot najvišji volilni organ imenuje Državni zbor. DVK sestavljajo predsednik in pet članov ter njihovi namestniki. Za predsednika in njegovega namestnika se imenujeta sodnika Vrhovnega sodišča. Dva člana in dva namestnika članov DVK se imenujeta izmed pravnih strokovnjakov, trije

⁹ 23., 32. in 37. člen ZVDZ

člani in namestniki članov pa se imenujejo po predlogih poslanskih skupin pri čemer se upošteva sorazmerna zastopanost političnih strank.

Temeljna naloga DVK je skrb za zakonitost volitev in enotno uporabo določb ZVDZ, ki se nanašajo na volilne postopke. Poleg te naloge pa opravlja še naslednje naloge:

- usklajuje delo volilnih komisij in daje strokovna navodila v zvezi z izvajanjem ZVDZ ter nadzoruje njihovo delo,
- predpisuje obrazce za izvrševanje zakona in določa enotne standarde za volilni material ter določa druge materialne pogoje za izvedbo volilnih opravil,
- objavlja izide volitev v državni zbor,
- izdaja potrdila o izvolitvi in
- opravlja druge naloge, ki jih določa zakon.

4.1.1.2 Ocena stanja

Služba komisije ocenjuje, da je področje dela DVK normativno dobro urejeno, razen na nekaterih področjih, kar se je izkazalo pri dosednji izvedbi volitev in referendumov, kot tudi pri izvedbi predčasnih volitev v Državni zbor. Ta ugotovitev zlasti velja za premajhne pristojnosti DVK za interveniranje do nižjih volilnih organov, kadar le-te ne izvajajo nalog v skladu z zakonom in navodili DVK ali pri njihovem delu prihaja do pogostih nepravilnosti, ki lahko vplivajo na samo zakonitost izvedbe volitev.

Prav tako bi po oceni službe komisije morala DVK imeti bistveno več pristojnosti pri imenovanju tajnikov OVK, kar je podrobneje opisano v točki 3.4 tega poročila.

Pri izvedbi predčasnih volitev je služba komisije ugotovila, da DVK v preteklosti ni določila vseh standardov v skladu z zakonom (obrazci in njihova vsebina, standard glede glasovnice, ipd.) in da je bilo to področje v preteklosti preveč prepuščeno službi komisije oziroma direktorju službe¹⁰. V prihodnje bi bilo treba razmejiti pristojnosti med DVK in službo komisije oz. direktorjem službe, glede določitve standardov za volilni material.

Delo Državne volilne komisije je pri izvedbi predčasnih volitev potekalo nemoteno in služba komisije drugih posebnosti ni zaznala.

4.1.1.3 Predlog rešitve

Glede na zgoraj navedene pomanjkljivosti služba komisije predlaga:

1. da služba komisije pristopi k pripravi predloga enotnih standardov za volilni material in ga posreduje Državni volilni komisiji v sprejem.

4.1.2 Volilne komisije volilnih enot

4.1.2.1 Pravna podlaga¹¹

VKVE imenuje DVK. Sestavljajo jo predsednik in trije člani ter njihovi namestniki. Predsednik in namestnik predsednika VKVE se imenujeta izmed sodnikov. En član in en namestnik člana VKVE se imenujeta izmed pravnih strokovnjakov. Dva člana in dva namestnika članov VKVE pa se imenujeta po predlogih poslanskih skupin, pri čemer se upošteva sorazmerna zastopanost političnih strank.

VKVE izvaja naloge, ki so določene v 38. členu ZVDZ, njene najpomembnejše naloge pa so:

- a) skrbi za zakonitost volitev poslancev, ki se volijo v volilni enoti,
- b) ugotavlja, ali so posamične kandidature oziroma liste kandidatov v skladu z zakonom
- c) ugotavlja rezultate glasovanja in razglasi kateri poslanci so izvoljeni v volilni enoti po 90. členu ZVDZ, ter daje poročila o izidu.

¹⁰ Oziroma takratnemu tajniku Republiške volilne komisije.

¹¹ 33., 36. in 38. člen ZVDZ

4.1.2.2 Ocena stanja

Predčasne volitve v DZ je izvajalo 8 VKVE in 2 volilni komisiji posebnih volilnih enot, ki jih je DVK imenovala na 48. seji 28.12.2010. Med izvedbo predčasnih volitev, je služba komisije zaznala, da posamezne VKVE niso odločale oziroma sprejemale odločitev v skladu z 28. členom ZVDZ, ki določa, da volilni organ odloča z večino glasov vseh članov. Služba komisije ocenjuje, da obstaja možnost, da je tovrstnih primerov več kot jih je zaznala služba komisije.

4.1.2.3 Predlog rešitve

Za odpravo navedene pomanjkljivosti služba komisije predlaga:

1. Državna volilna komisija v svojem navodilu za izvedbo volitev posebej opozori na dosledno spoštovanje določb zakona, ki določajo način odločanja volilne komisije;
2. Služba komisije v obdobju, ko niso razpisane volitve ali referendumski organizira delovne posvete s člani VKVE.

4.1.3 Okrajne volilne komisije

4.1.3.1 Pravna podlaga¹²

Za območje volilnega okraja imenuje Državna volilna komisija OVK. OVK sestavlja predsednik in trije člani ter njihovi namestniki. Predsednik OVK se imenuje izmed sodnikov, njegov namestnik izmed drugih diplomiranih pravnikov. Ostali člani OVK in njihovi namestniki se imenujejo po predlogih političnih strank, pri čemer se upošteva njihova sorazmerna zastopanost.

OVK ima tajnika, ki ima lahko največ dva namestnika. Te osebe OVK imenuje izmed uradnikov. OVK izvaja naslednje naloge:

- a) določa volišča in območja volišč,
- b) imenuje volilne odbore,
- c) ugotavlja izid glasovanja v volilnem okraju,
- d) vodi neposredno tehnično delo v zvezi z volitvami in
- e) opravlja druge naloge, ki jih določa ZVDZ.

Pri volitvah poslancev italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti opravlja naloge volilna komisija posebne volilne enote.

4.1.3.2 Ocena stanja

Predčasne volitve v DZ je izvajalo 88 OVK. V volilne komisije, ki jih je DVK imenovala na 48. seji 28.12.2010 je vključeno skupaj 804 oseb.

Tabela: Število članov po volilnih komisijah

	VKVE	OVK	SKUPAJ
Predsednik	10	88	98
Namestnik predsednika	10	88	98
Člani	30	264	294
Namestniki članov	30	284	314
SKUPAJ	80	724	804

Pri sami izvedbi predčasnih volitev v DZ služba komisije ugotavlja, da OVK izvajajo svoje naloge in pristojnosti zakonito in v skladu z navodili DVK, vendar v praksi pri posameznih volilnih komisijah prihaja do odstopanj in pomanjkljivosti. Pri nekaterih OVK se vedno ne upoštevata določbi 27. in 28. člena ZVDZ, ki določata kdaj je volilni organ sklepčen in na kakšen način okrajna OVK odloča. V

¹² 34., 36. in 39. člen ZVDZ

nekaterih primerih OVK niso dosledne pri spoštovanju navodil in usmeritev DVK, v nekaterih primerih pa z njimi sploh niso seznanjene.

Služba komisije v zvezi s tem ugotavlja, da se OVK včasih preveč zanašajo na tajnike in posledično le-tem dajejo preveliko odgovornost. Služba ugotavlja, da je v veliki meri to odvisno od predsednikov OVK, ki bi po ocenah službe morali vodenje komisije vzeti bolj odgovorno in resno in se pred začetkom volilnih opravil dodobra seznaniti z volilno zakonodajo in tudi biti sproti seznanjeni z navodili in usmeritvami DVK kot najvišjega volilnega organa. Tajniki volilnih organov bi morali biti prvenstveno v pomoč pri delu volilnega organa in so odgovorni za administrativno in tehnično pomoč, odločanje pa bi moralo biti v izključni pristojnosti volilnega organa.

4.1.3.3 Predlog rešitve

Za odpravo navedenih pomanjkljivosti in za zagotovitev spoštovanja določb ZVDZ služba predlaga:

1. da DVK oziroma služba komisije vzpostavi sistem periodičnih posvetov predsednikov in namestnikov predsednikov volilnih komisij, na katerih se predsednike in njihove namestnike seznanijo s pomanjkljivostmi, ki se izkažejo pri izvedbi posameznih volitev ali referendumov,
2. razmislek v smeri, da se v ZVDZ določi pristojnost DVK, da lahko pod vnaprej določenimi pogoji zamenja predsednika, njegovega namestnika ali člana OVK. ZVDZ bi moral dopuščati tudi možnost, da predsednik OVK pod določenimi pogoji predlaga DVK razrešitev posameznega člana OVK kadar le-ta ne izpolnjuje dolžnosti v skladu z zakonom.

4.2 Volilni odbori

4.2.1 Pravna podlaga¹³

Neposredno na voliščih vodijo volitve volilni odbori, ki skrbijo za pripravo volišč, za pravilnost glasovanja, za red in mir na volišču, zato, da sta omogočeni svoboda in tajnost glasovanja. Volilne odbore imenuje OVK. Volilni odbor sestavlja predsednik in parno število članov ter njihovi namestniki. Predsednik in člani volilnega odbora ter njihovi namestniki se imenujejo izmed državljanov, ki imajo stalno prebivališče na območju volilnega okraja. Na podlagi tretjega odstavka 41. člena ZVDZ, lahko politične stranke, najkasneje v desetih dneh po razpisu volitev dajo svoje predloge za imenovanje predsednika in članov volilnega odbora ter njihovih namestnikov. Predlog posredujejo OVK. Pri imenovanju članov volilnih odborov mora OVK upoštevati prednostni red predlogov političnih strank upoštevajoč rezultate zadnjih volitev v Državni zbor. Pri imenovanju pa morajo zagotoviti politično pluralno sestavo volilnih odborov.

4.2.2 Ocena stanja

Na predčasnih volitvah v državni zbor je bilo v volilne odbore imenovanih 19.493 oseb.

Pri izvedbi referendumov, ki so bili izvedeni v letu 2011, se je v praksi pokazalo, da nekatere OVK pri imenovanju volilnih odborov ne upoštevajo določb 41. člena ZVDZ, zato je DVK temu vprašanju namenila posebno pozornost. Pri sprejemanju navodila št. 10-2/00-04/1, z dne 24.10.2011 je DVK OVK ponovno opozorila na način imenovanja volilnih odborov in na dosledno spoštovanje že omenjene določbe ZVDZ. Kljub temu služba komisije ugotavlja, da v posameznih primerih OVK navodila in usmeritev Državne volilne komisije niso upoštevale. Eden od razlogov je tudi ta, da OVK nimajo vpliva na predlaganje kandidatov za člane volilnih odborov s strani političnih strank, zato se v praksi velikokrat zgodi, da so za člane volilnih odborov nemalokrat imenovane osebe, ki zaradi njihove starosti, dolžnosti volilnih odborov opravljajo prepočasi, nedosledno in nepravilno. Kot problem se kaže tudi, da politične stranke člane volilnih odborov predlagajo brez njihovega soglasja, zato se zamenjave članov volilnih odborov opravljajo tudi dan pred glasovanjem, saj imenovani člani, ki niso podali soglasja, odstopajo.

Na podlagi analize posameznih primerov in v neformalnih razgovorih s posameznimi tajniki OVK je služba komisije ugotovila, da je glavni razlog oziroma izgovor, ki se nanaša na usposobljenost članov

---

¹³ 40. in 41. člen ZVDZ

volilnih organov, še zlasti ko gre za predsednike in namestnike volilnih odborov. Lahko rečemo, da obstaja med tajniki OVK »tih dogovor«, da se če je le mogoče predsednika volilnega odbora in njegovega namestnika ne zamenjuje, ne glede na predloge političnih strank.

Služba komisije omenjene prakse ne podpira, saj je potrebno pri volilnih postopkih dosledno spoštovati ZVDZ. Kljub temu pa ravnanje OVK razume. Pri ocenjevanju vzpostavljene prakse je potrebno upoštevati, da so volilni odbori tisti, ki vodijo glasovanje na voliščih in da gre za odgovorno delo. Usposobljenost članov volilnih odborov nedvomno vpliva na pravilnost, zakonitost in učinkovitost nalog, ki jih opravljajo na podlagi zakona in navodil. Pri tem je potrebno upoštevati, da se člani volilnih odborov imenujejo za vsake volitve ali referendum posebej. Ocena službe komisije je, da se za vsake volitve zamenja veliko število članov volilnih odborov, kar nedvomno vpliva na kvaliteto in učinkovitost volilnih postopkov. V tej luči imajo še posebno odgovornost in obveznosti predsedniki in namestniki volilnih odborov, saj v skladu z navodili DVK prevzamejo vrsto dolžnosti, ki jim jih nalaga ZVDZ.

Služba komisije v preteklih letih ni vzpostavila sistemskih oblik usposabljanja volilnih komisij in volilnih odborov. Člani volilnih odborov se tik pred izvedbo glasovanja na posameznih volitvah ali referendumih, zgolj seznanijo z volilnimi opravili in njihovimi dolžnostmi na kratkih »inštrukcijah«, kar po oceni službe komisije ne zadostuje, še posebej, ker je udeležba na teh »inštrukcijah« velikokrat pomanjkljiva in se je člani volilnih odborov ne udeležujejo zato bi bilo potrebno v prihodnje to pomanjkljivost odpraviti.

4.2.3 Predlog rešitve

Da bi se v prihodnje izognili praksi, ki ni skladna z zakonom in da bi se stanje na tem področju izboljšalo služba predlaga več možnih rešitev:

1. Da se člani volilnih odborov tako kot drugi volilni organi imenujejo za dobo 4 let. Na ta način bi dosegli da člani v obdobju za katerega so imenovani pridobijo izkušnje na volitvah prav tako pa bi se lahko v tem času tudi usposobili za delo v volilnem odboru ali
2. Da se ZVDZ dopolni na način, da bo le ta vseboval določbo, ki bo določala, da je lahko za predsednika ali namestnika predsednika, (ali celo za člana volilnega organa) imenovan samo tisti polnoletni državljani Republike Slovenije, ki je opravil usposabljanje za vodenje volilnega odbora. Usposabljanje bi brezplačno izvajala služba komisije.

Za realizacijo predlagane rešitve bi bilo potrebno določiti v zakonu razumno prehodno obdobje in za takšno rešitev zainteresirati tudi politične stranke. Služba komisije namreč meni, da usposobljenost članov volilnega odbora, zlasti predsednika in njegovega namestnika bistveno vpliva na kvaliteto, učinkovitost in s tem zakonitost dela volilnih organov in povečuje legitimnost vsakokratnih volitev oziroma referendumov.

4.3 Tajniki in druge osebe, ki opravljajo dolžnost pri volitvah

4.3.1 Pravna podlaga¹⁴

VKVE in OVK ima tajnika, ki ima lahko največ dva namestnika. Tajnika in namestnika volilna komisija imenuje izmed uradnikov.

4.3.2 Ocena stanja

Tabela: Število tajnikov po volilnih komisijah

	VKVE	OVK	SKUPAJ
Tajnik	10	77	87
Namesntik tajnika	17	131	148
SKUPAJ	27	208	235

¹⁴ 36. člen ZVDZ

Iz gornje tabele je razvidno, da je predčasne volitve v DZ izvajalo skupaj 87 tajnikov in 148 namestnikov tajnikov. Praksa volilnih komisij je pri imenovanju uradnikov na položaj tajnika oziroma namestnika različna, ker ZVDZ ne določa nobenih kriterijev kateri izmed uradnikov je lahko imenovan za tajnika oz. namestnika volilne komisije. Prav tako DVK v preteklosti teh kriterijev ni določila, saj za to nima izrecnega pooblastila v ZVDZ. V zvezi s tem služba komisije meni, da bi bilo primerno, če se določi minimalno stopnjo naziva in delovno mesto uradnika, ki je lahko imenovan za tajnika volilne komisije. Upoštevajoč vsebino volilnih opravil, bi bilo najprimerneje če je to uradnik, ki na upravni enoti opravlja dela in naloge vodje notranje organizacijske enote, ki je pristojna za upravne notranje zadeve, saj je to področje najbolj neposredno povezano z volilnimi postopki.

Tajniki in namestniki tajnikov imajo v vseh fazah volilnega postopka izredno odgovorno nalogo. Na eni strani morajo dobro poznati vso volilno zakonodajo, rokovnik in volilne postopke in opravila na drugi strani pa biti dobro seznanjeni s samo organizacijo volilnih postopkov, ki so nedvomno ključnega pomena za učinkovito izvedbo volitev. Dejstvo je tudi to, da volilne komisije velikokrat prepustijo svoje naloge in pristojnosti tajnikom.

Služba komisije delo velike večine tajnikov ocenjuje kot zelo dobro, v nekaterih primerih pa se je izkazalo, da posamezni tajniki svojih nalog ne opravljajo tako kot bi se od njih pričakovalo. Pomanjkljivosti in napake, ki so se pri izvedbi predčasnih volitev pokazale so posledica različnih razlogov, ki bi jih lahko strnili v dva glavna sklopa:

- a) kompetence in izkušnje uradnika, ki je bil imenovan na položaj tajnika ali namestnika
- b) rutinsko delo, ki se potem odraža pri kvaliteti opravljanja nalog, samovoljnemu delu mimo usmeritev in navodil in včasih tudi v ignoranci posameznih novih stališč in usmeritev ter navodil DVK in službe komisije

4.3.3 Predlog rešitve

Upoštevajoč dejstvo, da so tajniki volilnih komisij ključni zlasti za pravočasno in učinkovito izvedbo volitev in predstavljajo pomemben člen v sistemu volitev služba predlaga:

1. da ZVDZ dopolni na ta način, da zakon določi kriterije, ki jih mora izpolnjevati uradnik, da je lahko imenovan za tajnika volilne komisije;
2. da se ZVDZ spremeni v smeri, da je za imenovanje in razrešitve pristojna DVK in da se v ZVDZ tudi določi pogoje in postopek za razrešitev tajnika volilne komisije.

5 KANDIDIRANJE

5.1 Pravna podlaga¹⁵

Postopek kandidiranja ureja ZVDZ v VII. poglavju, in sicer od 42. Do 53. a člena. Kandidate lahko predlagajo politične stranke in volivci. Politična stranka določi kandidate po postopku določenem z njenimi pravili, lista kandidatov pa se določi s tajnim glasovanjem. Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti na način, ki ga določa zakon. Volivci določijo listo kandidatov s podpisovanjem. Volivci dajo svojo podporo na način kot je določen v 47. členu zakona.

Na listi kandidatov je lahko največ toliko kandidatov, kolikor se poslancev voli v volilni enoti. Vsakdo lahko kandidira samo v eni volilni enoti in samo na eni listi kandidatov. Za vsako kandidaturo je potrebno pisno soglasje kandidata, ki je nepreklicno.

Lista kandidatov se vloži pri VKVE. Predlog liste kandidatov mora vsebovati podatke, ki jih določa 51. člen ZVDZ. Listi kandidatov, ki jo vloži politična stranka pa mora biti priložen zapisnik o določitvi liste kandidatov in pravila politične stranke, ki se nanašajo na določanje kandidatov za volitve v državni zbor.

Ime liste kandidatov, ki jo je vložila politična stranka, je ime politične stranke. Sestavni del imena liste je lahko tudi skrajšano ime liste stranke in kratica njenega imena. Imenu liste se lahko doda simbol ali znak stranke.

---

¹⁵ od 42 do 53. a člen ZVDZ

5.2 Ocena stanja

Na predčasnih volitvah v DZ je 21 političnih strank vložilo liste kandidatov. S podpisi volivcev ni bilo vložene nobene liste kandidatov.

Pri vlaganju list kandidatov služba komisije ni zaznala večjih problemov in so VKVE ta postopek izvajale v skladu z zakonom in navodili DVK.

Upoštevajoč določbo 51. člena ZVDZ se je na predhodnih volitvah v državni zbor uveljavila praksa, da VKVE po uradni dolžnosti ne preverjajo verodostojnost pravil politične stranke, ki jih politična stranka priloži v postopku kandidiranja. Do preverjanja verodostojnosti pravil je v praksi prišlo samo takrat, kadar je pri VKVE nastal dvom.

Služba komisije meni, da bi bilo potrebno razmisliti o spremembi opisane prakse. Dejstvo je, da so pravila politične stranke ključen dokument v postopku kandidiranja, saj morajo biti kandidati politične stranke določeni s tajnim glasovanjem in v skladu z njenimi pravili. Služba komisije ugotavlja, da VKVE nikoli niso podvomile v verodostojnost priloženih pravil politične stranke (statut), ne glede na to, da so politične stranke prilagale tudi kopije posameznih pravil ali celo njihove dopolnitve, ki pa niso bile overjene s strani pristojnega organa za registracijo političnih strank. Takšna praksa, po oceni službe komisije, ni dobra in lahko pušča dvom v verodostojnost priloženih pravil, saj ne moremo izključiti možnosti, da bi posamezna politična stranka, mimo svojih pravil, določila posamezne kandidate. Hipotetično bi lahko posamezna politična stranka predložila posameznim VKVE različna pravila, pri čemer VKVE ne morejo preverjati njihove identičnosti.

5.3 Predlog rešitve

Na podlagi zgoraj navedene ugotovitve služba komisije predlaga, da se opravi temeljit razmislek o spremembi dosedanje prakse, in sicer na način:

1. da bi morala politična stranka v postopku kandidiranja VKVE priložiti pravila ali dopolnitve pravil stranke, ki bi jih predhodno overil pristojen organ za registracijo političnih strank (MNZ) ali
2. da bi ministrstvo pristojno za registracijo političnih strank (MNZ) omogočilo VKVE ali DVK vpogled v register političnih strank, ta pa bi moral omogočati vpogled v pravila posamezne politične stranke.

6 POTRJEVANJE LIST KANDIDATOV

6.1 Pravna podlaga¹⁶

Liste kandidatov se predložijo VKVE, ki takoj opravi preizkus ali je lista kandidatov pravočasno vložena in ali je določena v skladu z določbami ZVDZ. Če VKVE ugotovi, da je lista kandidatov vložena prepozno ali če ugotovi, da ni določena v skladu z določbami ZVDZ, jo zavrne. Če VKVE ugotovi formalne pomanjkljivosti liste kandidatov, zahteva takoj od predlagatelja, da jih v treh dneh odpravi. Če te formalne pomanjkljivosti niso pravočasno odpravljene, VKVE listo kandidatov zavrne. VKVE lahko listo kandidatov zavrne v celoti, ali samo glede posameznih kandidatov.

Če VKVE v postopku preizkusa potrjevanja ugotovi, da je posamezni kandidat določen na dveh ali več listah kandidatov v volilni enoti, šteje za veljavno kandidaturo, ki je bila prva določena, o tem pa takoj obvesti kandidata in predstavnika liste kandidatov. VKVE podatke o vloženi listah kandidatov pošljejo DVK. Če ta ugotovi, da posamezni kandidat kandidira na listah v več volilnih enotah, šteje za veljavno kandidaturo, ki je bila prva določena.

Listo kandidatov, ki je pravočasno vložena in določena v skladu z določbami ZVDZ VKVE, potrdi in izda odločbo o potrditvi.

---

¹⁶ od 54. do 62. člena ZVDZ

Ko VKVE sestavijo seznam potrjenih list kandidatov oziroma seznam kandidatov o katerih se glasuje v posameznih volilnih okrajih, se ti sezname objavijo v medijih, ali na drug način, ki ga določi DVK. Mediji morajo objaviti sezname list kandidatov s podatki, ki so določeni z ZVDZ, DVK pa določi medije v katerih se objavijo sezname list kandidatov.

Na podlagi 103. člena ZVDZ ima vsak kandidat oziroma predstavnik liste kandidatov pravico vložiti ugovor pri VKVE zaradi nepravilnosti v postopku kandidiranja. VKVE mora o ugovoru odločiti najpozneje v 48 urah od izteka roka za predložitev list kandidatov. V skladu s 105. členom ZVDZ se lahko zoper odločbo VKVE, s katero se zavrne lista kandidatov, ter zoper odločbo VKVE, s katero je odločila o ugovoru na podlagi 103. člena ZVDZ se lahko vloži pritožba na Vrhovno sodišče Republike Slovenije, in sicer v 48 urah po prejemu odločbe. Sodišče mora odločiti o pritožbi najkasneje v 48 urah po prejemu pritožbe. sodišče RS mora za odločanje o pritožbi od volilne komisije volilne enote pridobiti celotno dokumentacijo kandidature.

6.2 Ocena stanja

Na predčasnih volitvah v državni zbor so volilne komisije volilnih enot potrdile 20 list kandidatov, in sicer:

Šifra	LISTA	Kratica
1	AKACIJE	Akacije
2	DEMOKRATIČNA STRANKA DELA - DSD	DSD
3	DeSUS - DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	DeSUS
4	DRŽAVLJANSKA LISTA GREGORJA VIRANTA	LGV
5	GIBANJE ZA SLOVENIJO	GZS
6	LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	LDS
7	LISTA ZORANA JANKOVIČA - POZITIVNA SLOVENIJA	LZJ-PS
8	NAPREJ SLOVENIJA - NPS	NPS
9	NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	Nsi
10	SD - SOCIALNI DEMOKRATI	SD
11	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	SDS
12	SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	SNS
13	SLS RADOVANA ŽERJAVA - SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	SLS
14	SMS ZELENI	SMS
15	SSN - STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	SSN
16	STRANKA ENAKIH MOŽNOSTI SLOVENIJE (SEM-Si)	SEM-Si
17	STRANKA HUMANA SLOVENIJA	SHS
18	STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE - TRS	TRS
19	ZARES - SOCIALNO LIBERALNI	ZARES
20	ZELENI SLOVENIJE	ZS

Na podlagi 103. člena ZVDZ noben kandidat oziroma predstavnik liste kandidatov ni vložil ugovora zaradi nepravilnosti v postopku kandidiranja.

V postopku potrjevanja list kandidatov so VKVE zavrnile naslednje liste kandidatov:

- v vseh 8 volilnih enotah SPS, Stara pravda – Stranka prava
- v III. volilni enoti Stranka za trajnostni razvoj Slovenije TRS in Zeleni Slovenije
- v IV. volilni enoti Stranka enakih možnosti (SEM – Si)
- v V. volilni enoti stranka Humana Slovenija in Stranka Slovenskega naroda
- v VIII. volilni enoti Stranka Humana Slovenija

Zoper zavrnilne odločbe VKVE je bilo vloženih 15 pritožb, in sicer so pritožbe vložile naslednje politične stranke:

- SPS, Stara pravda - Stranka prava
- Stranka za trajnostni razvoj Slovenije TRS
- Zeleni Slovenije
- Stranka enakih možnosti (SEM-Si)
- Humana Slovenija
- Stranka Slovenskega naroda

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v skladu z 105. členom ZVDZ odločalo v 15 primerih, in sicer:

1. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke SPS, Stara pravda – Stranka prava je v vseh volilnih enotah potrdilo odločitev VKVE, s katerimi so zavrnile predlagano listo kandidatov, ker je bila lista kandidatov določena v nasprotju s pravili politične stranke (listo je določil drug organ stranke) in izdalo 8 sodb o zavrnitvi pritožb;
2. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke Stranka Humana Slovenija je v V. volilni enoti potrdilo odločitev volilne komisije V. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker so listo kandidatov podprli trije volivci, ki niso imeli stalnega prebivališča v volilni enoti in oseba, ki je državljan Republike Makedonije;
3. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke Stranka Humana Slovenija je v VIII. volilni enoti potrdilo odločitev volilne komisije VIII. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker je bila vložena prepozno;
4. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke kandidatke na listi Stranke za trajnostni razvoj Slovenije – TRS potrdilo odločitev volilne komisije III. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker le ta ni bila sestavljena in določena v skladu z ZVDZ, ker ni izpolnjevala zakonske zahteve po zastopanosti obeh sploh v skladu s predpisano kvoto;
5. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke Zeleni Slovenije je v III. volilni enoti potrdilo odločitev volilne komisije III. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker le ta ni bila sestavljena in določena v skladu z ZVDZ, ker ni izpolnjevala zakonske zahteve po zastopanosti obeh spolov v skladu s predpisano kvoto;
6. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke Stranka Slovenskega naroda je v V. volilni enoti potrdilo odločitev volilne komisije V. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker listo kandidatov ni podprlo zadostno število volivcev;
7. v sporu zaradi varstva volilne pravice tožeče stranke Stranka enakih možnosti Slovenije (SEM – Si) je v IV. volilni enoti potrdilo odločitev volilne komisije IV. volilne enote, s katero je VKVE zavrnila predlagano listo kandidatov, ker stranka ni izkazala, da je listo kandidatov določil organ, ki je po pravilih stranke za to pristojen.

Ne glede na to, da so VKVE in Vrhovno sodišče RS odločili v zakonskih rokih pa je služba komisije zaznala nekaj težav pri hitri dostavi gradiva za odločanje Vrhovnemu sodišču RS, zaradi slabe odzivnosti nekaterih tajnikov VKVE.

6.3 Predlog rešitve:

Da bi v prihodnje zagotovili pravočasno dostavo gradiv vrhovnemu sodišču, ki jih le ta potrebuje za odločanje služba komisije predlaga:

1. da se z navodili DVK volilnim komisijam volilnih enot naloži, da DVK predložijo vso potrebno dokumentacijo v zvezi z odločbami, s katerimi se bodo zavrnile liste kandidatov.
2. da se z navodili DVK tajnikom volilnim komisijam volilnih enot naloži, da morajo biti v času pritožbenih rokov dosegljivi, ne glede na dela proste dneve.

7 GLASOVANJE NA VOLIŠČIH

Glasovanje je izredno pomembna faza volilnega postopka, ker se v tej fazi opravi končna izbira med predlaganimi kandidaturami in je edina faza volitev v kateri volivci v celoti neposredno sodelujejo. Iz tega razloga je ta faza izredno organizacijsko in tehnično pomembna.

7.1 Organizacija in delo na voliščih

7.1.1 Pravna podlaga¹⁷

Volišča določi OVK. Za vsako volišče se določi poseben prostor. Prostor kjer se glasuje mora biti tako urejen, da je zagotovljeno tajno izpolnjevanje glasovnic. Za volišče se šteje zgradba, v kateri se glasuje, dvorišče te zgradbe in določen prostor okrog zgradbe.

Volilne komisije pripravijo pravočasno za vsa volišča, ki so jih določile, potrebno število prosojnih glasovalnih skrinjic, tiskane glasovnice in drugo volilno gradivo. Na volišču je treba razobesiti razglase s seznama list kandidatov o katerih se glasuje.

7.1.2 Ocena stanja

Po 40. členu ZVDZ vodi glasovanje in delo na voliščih volilni odbor, ki ga imenuje OVK. Volilne odbore, ki vodijo glasovanje na diplomatsko – konzularnih predstavništvi imenuje DVK na predlog DKP.

Ne glede na to, da imajo najbolj neposredne naloge pri glasovanju volilni odbori, mora OVK pripraviti vse potrebno za nemoteno glasovanje. Poleg določitve volišč in imenovanja volilnih odborov mora OVK pravočasno pripraviti:

- a) potrebno število prosojnih glasovalnih (volilnih) skrinjic
- b) tiskane glasovnice in
- c) drugo volilno gradivo (volilne imenike, razglase, obrazce in drug tehnični material, ki je potreben za izvedbo glasovanja)

7.1.2.1 Prosojne glasovalne skrinjice

Glede prosojnih glasovalnih (volilnih) skrinjic (v nadaljevanju: volilne skrinjice) se je pri izvedbi predčasnih volitev pokazalo vrsto problemov in odprtih vprašanj. Prosojne volilne skrinjice so bile predpisane v letu 2006 in sicer s sprejemom novele ZVDZ¹⁸. Po sprejemu novele ZVDZ je DVK v letu 2007 izvedla javni natečaj za nakup volilnih skrinjic in na podlagi javnega natečaja izbrala zunanjšega izvajalca s katerim je bila sklenjena pogodba o nakupu volilnih skrinjic.

Služba komisije je z izbranim zunanjim izvajalcem sklenila še pogodbo o hrambi (skladiščenju), distribuciji in čiščenju volilnih skrinjic. S to pogodbo je služba komisije skušala rešiti problem skladiščenja oziroma hrambe volilnih skrinjic, saj na nekaterih sedežih OVK (upravnih enotah) niso mogli (ali želeli) zagotoviti hrambe volilnih skrinjic. Na drugi strani se je zaradi specifičnosti materiala iz katerih so le te izdelane in uporabe varnostnih nalepk, pokazala potreba po čiščenju volilnih skrinjic.

Pred samo izvedbo predčasnih volitev je služba komisije ugotovila, da DVK ne razpolaga z zadostnim številom volilnih skrinjic zato je morala kupiti 1.096 volilnih skrinjic. Razlogi za pomanjkanje skrinjic so v tem, da so se v času med posameznimi volitvami in referendumu uničile, nekaj volilnih skrinjic se je preprosto izgubilo ali celo odtujilo. V nekaterih primerih jih volilni odbor, ki je prevzel volilne skrinjice ni vrnil okrajni volilni komisiji, le ta pa tudi ne zunanjemu izvajalcu

Služba komisije je po izvedenih predčasnih volitvah izvedla analizo stroškov uvedbe glasovalnih oziroma volilnih skrinjic ki so razvidni iz spodnje tabele:

Tabela: Volilne skrinjice – pregled stroškov

¹⁷ Od 63. do 67. člena ZVDZ

¹⁸ ZVDZ-B Uradni list RS, št. 78/06

NAKUP	HRAMBA	ČIŠČENJE	PREVOZI	SKUPAJ STROŠKI
251.214,00	50.493,60	95.547,50	113.604,40	510.859,50

Iz gornje tabele je razvidno da je DVK od leta 2007 do konca izvedbe predčasnih volitev v DZ oziroma za izvedbo 7 glasovanj na volitvah in referendumih skupaj porabila 510.895,50 EUR. Po oceni službe komisije gre za enormne stroške še posebej če jih primerjamo s stroški, ki bi nastali, če bi se v praksi še naprej uporabljale volilne skrinjice iz lepenke kot do leta 2006.

Na podlagi neobveznega informativnega povpraševanja glede cene volilne skrinjice (februar 2012) iz lepenke (dimenzije: 430 x 300 x 400 mm), bi bila cena za enkratno naročilo 5.000 volilnih skrinjic, s tri barvnim tiskom (grb RS) in dostavo na eno mesto v Ljubljani, 0,6809 EUR/kos. Če izhajamo iz predpostavke, da potrebujemo na izvedbo glasovanja največ 7.000 glasovalnih skrinjic, bi za izdelavo oziroma nakup skupaj z DDV porabili 5.719,56 EUR. To pomeni, da bi do sedaj porabljena sredstva zadostovala za izvedbo 89,32 volitev oziroma glasovanj na referendumu ali če se izrazimo drugače, za 89 let, če bi bilo eno glasovanje na leto.

7.1.2.1.1 Predlog rešitve

Na podlagi zgoraj navedenih dejstev in okoliščin služba rešitev v dveh smereh:

1. da pristojno ministrstvo opravi razmislek o ustreznosti zakonske rešitve iz leta 2006, tako iz strokovnega vidika, kot tudi z vidika javnih financ;
2. da se sistem distribucije in hrambe volilnih skrinjic spremeni tako, da:
  - a. se za hrambo oz. skladiščenje volilnih skrinjic najde ustrezne prostore, ki s v lasti Republike Slovenije;¹⁹
  - b. se z ministrstvom, ki je pristojno za upravne enote in v sodelovanju z upravnimi enotam prouči možnost, da hrambo volilnih skrinjic prevzamejo vse tiste upravne enote, ki to možnost imajo in da se hramba DVK ne zaračunava;
  - c. za čiščenje in prevoz volilnih skrinjic za potrebe izvedbe volitev in glasovanj na referendumu poskrbijo okrajne volne komisije same;
  - d. OVK prevzamejo materialno odgovornost za ravnanje z volilnim skrinjicami na način, ki ga določi DVK.

7.1.2.2 Glasovnice

7.1.2.2.1 Pravna podlaga²⁰

OVK mora volilnemu odboru pravočasno zagotoviti potrebno število tiskanih glasovnic.

7.1.2.2.2 Ocena stanja

DVK je v zvezi z vprašanjem števila glasovnic na 72. seji dne 8.11.2011 ob sprejemu navodila volilnim komisijam št. 10-2/00-04/11-2 sprejela stališče, da je potrebno volilnemu odboru predati toliko glasovnic kot je vpisanih volivcev za območje volišča.

Pri izvedbi predčasnih volitev se je pokazalo, da zgoraj navedeno stališče ni najbolj ustrezno. Z doslednim spoštovanjem tega stališča je morala služba komisije natisniti več glasovnic kot je volilnih upravičencev v Republiki Sloveniji. Dejstvo je, da mora služba komisije zagotoviti zadostno število glasovnic tudi za glasovanje v tujini na DKP, za glasovanje po pošti v Republiki Sloveniji in za glasovanje na volišču izven okraja stalnega prebivališča (OMNIA).

V zvezi z glasovnicami moramo omeniti dogodek, ki se je zgodil na dan glasovanja, in sicer v okrajni volilni komisiji I. volilne enote 7. OVK Tržič. Na podlagi obvestila tajnice OVK, da je bilo v času med

¹⁹ V času priprave tega poročila je Služba komisije pozvala vsa ministrstva, da jim sporočijo ali imajo v upravljanju prostore ki bi bili primerni za hrambo oz. skladiščenje volilnih skrinjic. Na podlagi poziva je služba komisije že sklenila sporazum o hrambi volilnih skrinjic z Ministrstvom za finance, na podlagi katerega se bodo volilne skrinjice hranile na Cankarjevi št. ... v Ljubljani.

²⁰ 64. člen ZVDZ

predčasnim glasovanjem in dnevom glasovanja, odtujenih 100 glasovnic. Na predlog službe komisije je OVK v skladu z zakonom, prekinila glasovanja na vseh voliščih na območju okraja za približno eno uro. Člani OVK so na vseh voliščih neuporabljene glasovnice dodatno označili in na ta način preprečili morebitno oddajo domnevno odtujenih glasovnic. OVK je na podlagi teh dejstev podaljšala čas glasovanja na vseh voliščih na območju volilnega okraja Tržič do 20.00 ure. DVK pa je posledično ugotovila, da bo glasovanje v Republiki Sloveniji zaključeno ob 20.00 uri.

Po končanem glasovanju volilni odbori in OVK niso ugotovili nepravilnosti pri številu uporabljenih in neuporabljenih glasovnic. Poleg tega, po podatkih policije v konkretnem primeru ni prišlo do kaznivega dejanja, zato obstaja velika verjetnost, da je prišlo do napake pri številu glasovnic s strani tajnice OVK.

7.1.2.2.3 Predlog rešitve

Upoštevajoč povprečno udeležbo na volitvah še posebej pa na referendumih služba komisije predlaga, da DVK opravi ponoven razmislek glede tega stališča in morebiti določi kriterije glede potrebnega števila tiska glasovnic na državni ravni.

7.2 Glasovanje

7.2.1 Čas glasovanja

7.2.1.1 Pravna podlaga²¹

Glasovanje na voliščih traja nepretrgoma od 7. do 19. ure. Volišče na katerem so glasovali vsi v volilni imenik vpisani volivci, se lahko zapre že pred 19. uro. Volilni odbor lahko v sporazumu z OVK določi, da se glasovanje konča po 19. uri, če je to potrebno, da se omogoči glasovanje volivcem, ki sicer ne bi mogli glasovati. Glasovanje se ne more začeti pred 4. uro in ne končati po 23. uri.

7.2.1.2 Ocena stanja

Služba komisije pri izvedbi predčasnih volitev ni ugotovila posebnosti z izjemo primera v Tržiču in ugotavlja da je to področje dobro normativno urejeno.

7.2.2 Predčasno glasovanje

7.2.2.1 Pravna podlaga²²

Volivci, ki so na dan glasovanja odsotni, lahko glasujejo na predčasnem glasovanju, ki se opravi na posebnem volišču na sedežu OVK.

7.2.2.2 Ocena stanja

Pred izvedbo predčasnih volitev v DZ je DVK na 72. seji dne 8.11.2011 sprejela dodatno stališče glede izvedbe predčasnega glasovanja, in sicer, da se morajo volivci podpisati v volilni imenik tudi na predčasnem glasovanju. Če se volivec ne želi oz. ne more podpisati, mora volilni odbor v ustrezni rubriki v volilnem imeniku narediti zaznambo. Volivcu se izroči glasovnica po njegovem podpisu v volilni imenik, ali po vpisu zaznambe v volilni imenik, da se volivec ne želi podpisati.

Pri izvedbi predčasnih volitev služba komisije ni zaznala večjih težav in meni, da je to področje normativno dobro urejeno.

---

²¹ 68. člen ZVDZ

²² 69. člen ZVDZ

7.2.3 Obvestila volivcem in glasovanje na volišču

7.2.3.1 Pravna podlaga²³

OVK obvesti volivce o dnevu glasovanja in o volišču, na katerem so vpisani v volilni imenik. Volivec glasuje osebno na volišču na katerem je vpisan v volilni imenik. Glasovanje poteka na način, kot ga določa ZVDZ v 71. členu.

7.2.3.2 Ocena stanja

Pri izvedbi predčasnih volitev v DZ je služba komisije zaznala naslednje ugotovitve:

1. kljub jasnim in nedvoumnim pojasnilom volivci še vedno zmotno menijo, da je za glasovanje na volišču potrebno predložiti obvestilo volivcu.
2. da nekateri volivci ne prejmejo teh obvestil.
3. da nekateri volilni odbori ne opravijo identifikacije volivca na podlagi osebnega dokumenta, temveč to storijo na podlagi obvestila
4. da nekateri volilni odbori za identifikacijo volivca zahtevajo veljaven osebni dokument
5. da volilni odbori niso seznanjeni s postopkom v primeru, ko volivec pomotoma ni vpisan v volilni imenik.

Služba komisije posebej izpostavlja problematiko, ki se nanaša na organiziranje različnih prireditev v času glasovanja v objektih, kjer so volišča. OVK zakonsko določbo, da se za vsako volišče določi poseben prostor, izvršujejo v praksi tako, da se v isti zgradbi določa več volišč (npr. v šolah – v vsakem razredu drugo volišče. Dikcija poseben prostor se velikokrat razume, da je območje volišča samo v prostoru, kjer se glasuje. V sosednjih prostorih se opravljajo različne aktivnosti (srečanja, proslave..) kar volilnim odborom povzroča težave pri zagotavljanju in vzdrževanju reda in miru na volišču kot tudi spoštovanju določb 65. člena zakona, ki prepoveduje vsako agitacijo na volišču.

Drugih pomanjklivosti, ki se nanašajo na postopek glasovanja na volišču služba komisije ni zaznala.

7.2.3.3 Predlog rešitve:

1. Služba komisije glede nepravilnosti pri delu volilnih odborov predlaga uveljavitev predloga, ki je naveden pod točko 4.2.3 tega poročila;
2. DVK določi podrobnejša merila in kriterije kaj se šteje za območje volišče in katere prireditve so na dan glasovanja dopuščene v objektih, kjer se nahajajo volišča.

7.2.4 Glasovanje invalidov

7.2.4.1 Pravna podlaga²⁴

Po določbah 79. člena zakona lahko volivec, ki zaradi telesne hibe ali zato ker je slep, glasuje s pomočjo druge osebe oziroma s pripomočkom, ki je na razpolago (šablona za slepe).

7.2.4.2 Ocena stanja

Pri sami izvedbi glasovanja služba komisije opaža, da člani volilnega odbora ne razpolagajo z zadostnim znanjem čemu je šablona namenjena in kako se jo uporablja.

Pri izvedbi glasovanja na voliščih, ki so bila s sklepom DVK opremljena z glasovalnimi napravami ni prihajalo do težav in posebnosti. Služba komisije je v posameznih primerih zaznala, da se nekateri člani volilnih odborov na teh voliščih niso udeležili usposabljanja za glasovanje z glasovalno napravo. Služba komisije je bila tudi obveščena da je na posameznih voliščih potekala agitacija volivcev za uporabo glasovalnih naprav.

---

²³ 70. in 71. člen ZVDZ

²⁴ 79. in 79.a člen

Glasovanja invalidov je ocenjevala tudi Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR, ki v svojem končnem poročilu ugotavlja podobne nepravilnosti kot so zapisane v tem poročilu. Ocenjevalna misija je sprejela priporočilo, »da državna volilna komisija in drugi ustrezni organi preučijo možne ukrepe, po potrebi tudi spremembo zakonodaje, ki bi lahko invalidom olajšali dostop do volišč. Prav tako priporoča, da pri tem sodelujejo tudi invalidi.« Služba komisije se s priporočilom strinja in je povzeto v predlogih rešitev.

7.2.4.3 Predlog rešitve:

1. OVK morajo pri usposabljanjih (inštrukcijah) za člane volilnih odborov posebej opozoriti na možnost uporabe šablone za slepe.
2. Služba komisije predlaga rešitev, kot je navedena v točki 3.1.2.3 tega poročila.

7.2.5 Glasovanje volivcev, ki nimajo stalnega prebivališča na območju okraja (OMNIA)

7.2.5.1 Pravna podlaga

Na podlagi 79. a člena so OVK določile najmanj eno volišče, na katerem lahko glasujejo volivci, ki nimajo stalnega prebivališča na območju okraja.

7.2.5.2 Ocena stanja

Pri izvedbi glasovanja na teh voliščih je služba komisije opazila, da OVK niso dosledno vnašale volivcev v, ki so pravočasno obvestili OVK, v ustrezen seznam, da bodo glasovali na drugem volišču. V praksi se to kaže na ta način, da se na dan glasovanja na volišču OMNIA zglašijo volivci, ki dokaže, da je pravočasno obvestil OVK, da želi glasovati na drugem volišču, pa ni vpisan v seznam volivcev.

7.2.5.3 Predlog rešitve:

Služba komisije opozori OVK na dosledno spoštovanje določbe 79. a člena ZVDZ.

7.2.6 Glasovanje po pošti iz območja Republike Slovenije

7.2.6.1 Pravna podlaga

ZVDZ v 81. členu določa, da po pošti lahko glasujejo oskrbovanci domov za starejše, ki nimajo stalnega prebivališča v domu, ter volivci, ki so na zdravljenju v bolnišnici ali zdravilišču in po odločitvi OVK tudi volivci, ki so v zaporu oziroma priporu. Obvestilo o takem načinu glasovanja morajo volivci poslati okrajni volilni komisiji deset dni pred dnevom glasovanja.

7.2.6.2 Ocena stanja

Pri izvedbi glasovanja po pošti iz območja Republike Slovenije so se v praksi pojavile težave pri volivcih, ki so sprejeti v bolnišnico v tednu, ko že poteka predčasno glasovanje in niso pravočasno poslali obvestila, da želijo glasovati po pošti in zaradi tega ne morejo glasovati.

7.2.6.3 Predlog rešitve:

Služba komisije predlaga, da se v sodelovanju s pristojnim ministrstvom in bolnišnicami prouči možnost, da se v večjih bolnišnicah (UKC Ljubljana; KC Maribor ipd.) določi volišče za glasovanje volivcev, ki na območju okraja nimajo stalnega prebivališča (OMNIA). Na tem volišču, bi lahko glasovali vsi volivci, ki so sprejeti v bolnišnico najpozneje v četrtek (do tega roka je potrebno tudi obvestiti svojo OVK).

7.2.6 Glasovanje v tujini

7.2.6.1 Pravna podlaga²⁵

Ustava Republike Slovenije določa splošno aktivno volilno pravico, zato jo uživajo vsi državljani RS ne glede na to, kje imajo stalno ali začasno prebivališče. Pravico voliti in biti voljen za poslanca ima državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let starosti.

Volivec, ki nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, uresničuje pravico voliti v volilni enoti, v kateri je imel zadnje stalno prebivališče sam ali eden od staršev. Če tega ni mogoče ugotoviti, volivec sam odloči, v kateri volilni enoti in volilnem okraju bo uresničeval volilno pravico.

Evidenco volilne pravice ureja zakon²⁶. Volivci, ki so vpisani v evidenco volilne pravice državljanov Republike Slovenije, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, lahko glasujejo po pošti ali na diplomatsko-konzularnem predstavništvu Republike Slovenije, če država, v kateri prebivajo, dopušča tako glasovanje, oziroma če to omogoča meddržavni sporazum. Tem volivcem se pravočasno pošlje glasovnica s priloženo volilno karto.

Volivci, ki so na dan glasovanja v tujini, ker tam začasno prebivajo, lahko glasujejo po pošti ali na diplomatsko konzularnem predstavništvu Republike Slovenije, če to sporočijo državni volilni komisiji najkasneje 30 dni pred dnevom glasovanja in če država, v kateri prebivajo, dopušča tako glasovanje, oziroma če to omogoča meddržavni sporazum.

Če volivec glasuje po pošti, se glasovnica upošteva, če je kuverti z glasovnico priložena lastnoročno podpisana volilna karta. Za glasovanje po pošti v tujini in na diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije se smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za glasovanje v Republiki Sloveniji. Glasovanje se lahko opravi z uradno prazno glasovnico, ki vsebuje oznako volilne enote in volilnega okraja ter navodilo o načinu glasovanja. Volivec izrazi svojo voljo tako, da v prostor na glasovnici lastnoročno ali na drug način vpiše ime in priimek kandidata, za katerega glasuje, ali ime liste kandidatov, za katero glasuje.

7.2.6.2 Ocena stanja

Volitve oziroma glasovanje v tujini zajema v svojem bistvu dve vrsti glasovanja in sicer:

1. glasovanje na diplomatsko konzularnih predstavništvih
2. in glasovanje po pošti

Na ta način glasujejo dve kategoriji volivcev in sicer:

1. državljani RS, ki nimajo stalnega prebivališča v RS (izseljenci) in
2. državljani RS, ki so na dan glasovanja začasno v tujini (t.i. zdomci)

Državljan RS, ki nimajo stalnega prebivališča v RS in so vpisani v poseben volilni imenik (v nadaljevanju: izseljenci) lahko glasujejo na diplomatsko konzularnem predstavništvu ali po pošti iz tujine. Način glasovanja določijo sami in jim ni potrebno obveščati Državne volilne komisije o tem na kakšen način bodo glasovali, razen če bodo na dan glasovanja v Republiki Sloveniji, ko lahko glasujejo na volišču t.i. »OMNIA«. V tem primeru morajo svojo namero sporočiti DVK ali OVK najpozneje tri dni pred dnevom glasovanja¹. To možnost je na predčasnih volitvah v DZ izkoristilo 212 izseljencev.

Po podatkih Ministrstva za notranje zadeve je bilo za predčasne volitve v DZ v posebni volilni imenik vpisanih 55.916 izseljencev. Vsem tem volivcem je Ministrstvo za zunanje zadeve na podlagi prvega odstavka 28. člena ZEVP posredovalo pisno obvestilo o razpisu predčasnih volitev, datumu glasovanja in o možnih načinih uresničevanja volilne pravice oziroma glasovanja. Služba komisije je sodelovala pri oblikovanju vsebine navedenega obvestila, obvestilo pa je Ministrstvo za zunanje zadeve posredovalo v zakonskem roku in sicer 21. oktobra 2011.

Ob upoštevanju prvega odstavka 82. člena ZVDZ po katerem se glasovnica z volilno karto izseljencem pošlje po uradni dolžnosti se službi komisije določba 28. člena zdi nepotrebna saj volivci s

²⁵ 7., 11. in 82. člen ZVDZ

²⁶ Zakon o evidenci volilne pravice – ZEVP-1-UPB1 (Uradni list RS, št. 1/07)

stalnim prebivališčem v tujini prejmejo volilno gradivo, ki ga pošlje DVK. To določbo bi bilo potrebno črtati ali pa preoblikovati saj posebno obvestilo na način kot se je uveljavil v praksi po oceni službe ni potrebno saj se da izseljence o razpisu volitev obvestiti na drugačen način, ko pa prejmejo volilno gradivo (volilno karto z glasovnico) pa je moč šteti da so s tem tudi obveščeni.

Ker ZVDZ v 82. členu dopušča glasovanje z uradno prazno glasovnico je služba komisije pripravila predlog sklepa o določitvi oblike in vsebine uradne prazne glasovnice ter določitvi območja za izvedbo glasovanja po pošti iz tujine na predčasnih volitvah poslancev v državni zbor. Služba komisije je pri predlogu tega sklepa izhajala iz prakse in v svojem predlogu sklepa povzela rešitev, ki je bila sprejeta za volitve v DZ leta 2008, po kateri se uradna prazna glasovnica uporabi za izvedbo glasovanja po pošti za vsa geografska območja razen za območja držav članic Evropske unije, Švice, Norveške, držav nastalih na območju nekdanje Jugoslavije in Albanije. Predlog sklepa je DVK obravnavala na 68. seji dne 6.10.2011 in po razpravi sprejela sklep št. 10-2/00-02/11, in glede uradnih praznih glasovnic odločila, da se uradna prazna glasovnica ne uporabi za izvedbo glasovanja po pošti za območja držav članic Evropske unije, Švice, Norveške, držav nastalih na območju nekdanje Jugoslavije, Albanije in drugih držav, kjer je rok prenosa pisemskih pošilk do vključno 10 dni.

Po sprejetem sklepu je služba komisije prejela dopis Ministrstva za zunanje zadeve, s katerim so DVK opozorili na roke prenosa pisemskih pošilk znotraj posamezne države. Na podlagi tega opozorila, je DVK sprejeti sklep ponovno obravnavala na 69. seji dne 20. oktobra 2011 in po razpravi sprejela odločitev oziroma sklep o spremembi sklepa o določitvi oblike in vsebine uradne prazne glasovnic ter določitvi območja za izvedbo glasovanja po pošti iz tujine na predčasnih volitvah poslancev v državni zbor št. 10-2/00-02/11-1, s katerim je spremenila kriterij glede roka pisemskih pošilk iz 10 dni na manj kot 8 dni.

Upošteevajoč predpise, ki urejajo področje uprave pa tudi predpise, ki urejajo javne finance in izvrševanje proračuna je služba komisije, pred razpisom predčasnih volitev, dne 30.9.2011 sklicala sestanek na katerem so bili navzoči predstavniki Ministrstva za finance, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za javno upravo in tudi predstavniki vašega ministrstva. Na tem sestanku je služba komisije poudarila, da na podlagi določb Zakona o državni upravi (Uradni list RS št. 113/05 - ZDU-1-UPB4), uprava v okviru upravnih nalog izvršuje tudi izvršilne naloge med katere sodi tudi izvrševanje zakonov in da te naloge opravljajo ministrstva, organi v njihovi sestavi in upravne enote. Izvršilnih nalog za katere zakon izrecno določa, da jih mora izvesti posamezno ministrstvo, ni moč prenesti na drug organ, ministrstvo pa tudi samostojno financira izvrševanje teh nalog. Na sestanku je bilo poudarjeno in dogovorjeno:

1. da služba komisije oz. DVK ne more prevzemati nalog, za katere so pristojna druga ministrstva
2. da ob upoštevanju predpisov ki urejajo izvrševanje proračuna prerazporeditve med ministrstvi in refundacije sredstev niso možna zato morajo finančna sredstva planirati ministrstva sama;

Dogovorjeno je še bilo, da ministrstva ocenijo stroške za izvedbo nalog iz svoje pristojnosti, ki so povezane za izvedbo predčasnih volitev, ter oceno stroškov posredujejo službi komisije, ta pa ministrstvu za finance.

Glede izdaje in podpisovanja volilnih kart, ki jih na podlagi 45. člena ZEVP izdajajo upravne enote je bilo po dolgotrajnih usklajevanjih med Ministrstvom za javno upravo in Ministrstvom za notranje zadeve odločeno, da volilne karte podpisujejo načelniki upravnih enot, saj Ministrstvo za javno upravo oz. načelniki upravnih enot niso pristali na predlog Ministrstva za notranje zadeve, da se volilne karte za izseljence podpisujejo centralno z odtisom faksimile podpisa načelnikov upravnih enot.

Volivci s stalnim prebivališčem v RS, ki so na dan glasovanja v tujini lahko glasujejo na DKP ali po pošti iz tujine, če to sporočijo DVK najkasneje 30. dni pred dnevom glasovanja. DVK oziroma služba komisije je v zakonsko določenem roku to je do 4. novembra 2011 obvestilo:

- a) 1417 volivcev s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki so DVK obvestili v praksi se je glede obvestil volivcev uveljavil pojem »zahteva«, ki pa po oceni službe komisije ni ustrezen saj zakon v različnih določbah uporablja pojem »sporočiti« ali »sporočijo« iz česar izhaja, da gre za obvestilo volivca (o pravici) in ne za zahtevo, ki ima povsem drugačen pomen, da želijo glasovati po pošti iz tujine
- b) 822 volivcev s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki so DVK obvestili, da želijo glasovati na DKP;

Za pripravo in pošiljanje gradiva je služba komisije na podlagi 29. člena ZVDZ sklenila pogodbo z javnim podjetjem Uradni list Republike Slovenije, ki je prevzelo tudi pripravo in pošiljanje volilnega gradiva za glasovanje po pošti iz tujine in sicer tako za izseljence kot tudi za volivce s stalnim prebivališčem v RS, ki so bili na dan glasovanja začasno v tujini (v nadaljevanju: zdomci).

Pri izvedbi predčasnih volitev je DVK glede glasovanja pripadnikov slovenske vojske na mirovni misijah sprejela sklep, da pripadniki slovenske vojske, ki bodo na dan glasovanja na predčasnih volitvah 4. decembra 2011 na mirovni misijah in želijo glasovati po pošti iz tujine, glasujejo na isti način kot volivci, ki so začasno v tujini. Obvestila vojakov in pošiljanje volilnega gradiva pa se opravi po vojaški pošti.

Ne glede na ta sklep je bilo vojakom na misiji na Kosovem onemogočeno glasovanje po pošti, saj je odgovorna oseba v poveljstvu obvestila vojakov, ki so želeli glasovati po pošti, pozabila odposlati na naslov DVK. Služba komisije je, ne glede na zamujeni rok, vojakom na misiji na Kosovem omogočila glasovanje na DKP s sedežem v Skopju na podlagi dodatnih vpisov na seznam volivcev, ki imajo v Republiki Sloveniji stalno prebivališče in so na dan glasovanja začasno v tujini. Organizacijo prevoza vojakov na volišče s sedežem na DKP Skopje je prevzelo poveljstvo vojske.

Na predčasnih volitvah v DZ je v tujini glasovalo (bodisi po pošti, bodisi na DKP) 10.778 volivcev. Na DKP je glasovalo 3925 volivcev. Ker služba komisije v preteklosti ni vzpostavila sistema za statistično in analitično zbiranje podatkov glede glasovanja izseljencev in zdomcev po pošti iz tujine, ni mogoče pridobiti podatka o tem koliko izseljencev je glasovalo po pošti (in iz katerih držav) kot tudi ne koliko zdomcev je dejansko glasovalo po pošti iz tujine.

Po končanih predčasnih volitvah smo na službo komisije (do 2. aprila 2012) prejeli 7.668 nevročenih (vrnjenih) volilnih gradiv od tega 1210 z navedenim razlogom preselitve, 6375 zaradi napačnega ali neznanega naslova in 83 zaradi smrti. Druga težava, ki smo jo zaznali je, da nekateri državljani, ki v RS nimajo stalnega prebivališča, ne želijo prejemati volilnega gradiva in so o tem tudi večkrat obvestili tako Državno volilno komisijo kot tudi Ministrstvo za notranje zadeve.

Pri obdelavi obvestil volivcev na podlagi 82. člena ZVDZ se je izkazalo, da pošiljanje obvestil po faksu ni dobra rešitev in je službi povzročala veliko težav. Razlogov je več in sicer:

1. volivci podatke ne vpisujejo z velikimi tiskanimi črkami, včasih povsem nečitljivo pa tudi pomanjkljivo
2. faks naprava s katero služba razpolaga, včasih list na katerega se izpisujejo podatki »zmečka« potem pa je težko razbrati podatke o volivcu, ki pa so ključnega pomena za nadaljnjo obdelavo obvestila volivca
3. velikokrat ni mogoče razbrati številke faksa iz katerega je volivec pošiljal;
4. v primeru potrebe po dopolnitvi podatkov na številko faksa pošiljatelja ni mogoče dobiti volivca.

Pri izvajanju določb ZVDZ, ki se nanašajo na glasovanje po pošti iz tujine služba komisije ugotavlja, da je eden od temeljnih razlogov, da volivci v tujini volilno gradivo prejmejo prepozno tudi v tem, da ZVDZ določa relativno kratke zakonske roke, ki objektivno otežujejo pravočasno pošiljanje volilnega gradiva v tujino ter s tem tudi posledično tudi nepravočasen prejem volilnega gradiva pri naslovniku. Pri presoji določb ZVDZ je potrebno upoštevati objektivna dejstva in okoliščine oziroma dejavnike, ki neposredno vplivajo na čas odpreme in prejema pisemske pošiljke z volilnim gradivom. Med te dejavnike bi lahko uvrščali naslednje dejavnike:

- a) roki za odločanje in ažurnost volilnih in sodnih organov, ki odločajo o potrditvi kandidatnih list oziroma morebitnih sporih, ki so s tem povezani,
- b) odločitev DVK, ali bo volivcu poslala uradno prazno glasovnico ali klasično glasovnico z kandidati,
- c) od časa potrebnega za izdajo volilne karte (to zlasti velja pri zdomcih)
- d) od časa, potrebnega za tiskanje glasovnic
- e) od časa odpreme volilnega gradiva (število dni)
- f) od države, v kateri se ali se bo nahajal volivec,
- g) od letalskega transporta volilnega gradiva iz Slovenije v posamezno državo,
- h) od ažurnosti in natančnosti izvajanja poštnih storitev v posamezni državi (čas prenosa pošiljk volilnega gradiva iz poštnih distribucijskih centrov do posameznega naslova).

Na posamezne dejavnike DVK oziroma okoliščine služba komisije nima neposrednega vpliva. To še posebej velja za roke ki jih določa ZVDZ, čas ki je potreben za tisk glasovnic in npr. poštne storitve v tujini.

Področje glasovanja v tujini se je v svojem končnem poročilu obravnavala tudi Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR in dala priporočilo, »da se zakonodaja ter postopki za volivce v tujini spremenijo in tako omogoči, da volivci glasovnice prejmejo pravočasno. Lahko bi na primer podaljšali roke ali spremenili način in postopke pošiljanja glasovnic.«

7.2.6.3 Predlogi rešitev:

Na podlagi zgoraj navedenih dejstev in okoliščin služba komisije predlaga naslednje rešitve:

1. Da se prouči možnost spremembe 54. člena ZVDZ, ki določa rok za predložitev list kandidatov volilni komisiji volilne enote v smeri da se ta rok skrajša in da se določi na način kot ga določa Zakon za volitve poslancev v evropski parlament, in sicer 30. dan pred dnevom glasovanja.
2. DVK predlaga ministrstvu pristojnemu za evidenco volilne pravice razmislek, da se določba 28. člena ZEVP črta ali dopolni na način, da se jasno določi bolj racionalen način obveščanja volivcev s stalnim prebivališčem v tujini (npr. preko DKP).
3. Služba komisije do volitev predsednika vzpostavi sistem zbiranja podatkov o številu izseljencev, ki so glasovali po pošti po vrsti države in o številu zdomcev, ki so glasovali po pošti.
4. DVK predlaga ministrstvu pristojnemu za evidenco volilne pravice razmislek o spremembi ZEVP:
  - a) ki bi zmanjšalo število vrnjenih pisemskih pošiljk z volilnim gradivom zaradi slabo ažuriranega posebnega volilnega imenika, na katerega pa ministrstvo ob danem zakonodajnem okviru objektivno ne more vplivati.
  - b) ki bi omogočalo centralno izpisovanje volilnih kart in da se ta pristojnost podeli ministrstvu.
5. Služba komisije v sodelovanju z ministrstvom pristojnim za razvoj e-uprave prouči možnost uvedbe e-obvestila volivcev za posamezne oblike glasovanja.
6. Glede pošiljanja volilnega gradiva volivcem v tujini služba komisije predlaga dve rešitvi:
  - a) da DVK opravi ponoven razmislek glede območja kamor se pošilja uradna prazna glasovnica in sicer, da se uradna prazna glasovnica (do sistemskih sprememb zakonov) uporabi (oziroma pošlje) v vse države na drugih celinah izven Evrope ali
  - b) da se volilno gradivo izseljencem v državah, v katerih ima Slovenija diplomatsko-konzularno predstavništvo, še zlasti v Avstraliji, Kanadi, Argentini, ZDA, pošlje po hitri pošti na DKP, ta pa poskrbi za oddajo pošte preko lokalne pošte v posamezni državi. Pred sprejemom te rešitve bi bilo nujno potrebno opraviti tudi analizo stroškov.

7.3 Opazovanje volitev

7.3.1 Ocena stanja

Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR je v končnem poročilu opozorila, da »ZVDZ ne vsebuje izrecnih določb o mednarodnem ali notranjem nestranskem opazovanju volitev in ne omogoča javnega volilnega procesa in opazovanja preštevanja glasov«.

Z ugotovitvijo Ocenjevalne misije OVSE/ODIHR se služba komisije strinja pri čemer poudarja, da je DVK pri vseh dosedanjih volitvah v državni zbor omogočila mednarodnim organizacijam zlasti pa predstavnikom volilnih komisij drugih držav, da so po predhodni najavi, opazovali celoten volilni proces. V takih primerih je služba komisije izdala, v skladu z navodili DVK, ustrezne akreditacije.

7.3.2 Predlog rešitve:

Služba komisije se v celoti strinja s priporočilom Ocenjevalne misije OVSE/ODIHR in predlaga, da se ZVDZ dopolni z določbami, ki bodo uredile pravice in obveznosti opazovalcev volitev in postopek akreditacije.

8 UGOTAVLJANJE IZIDA GLASOVANJA

8.1 Ugotavljanje izida glasovanja na volišču

8.1.1 Pravna podlaga²⁷

Ko je glasovanje končano se začne postopek ugotavljanja izida glasovanja. Izid glasovanja na volišču ugotovi volilni odbor. Najprej prešteje neuporabljene glasovnice ter jih da v poseben omot in omot zapečati. Volilni odbor po volilnem imeniku in po izdanih potrdilih ugotovi skupno število volivcev, ki so glasovali, odpre glasovalno skrinjico, ugotovi število oddanih glasovnic, koliko glasovnic je neveljavnih in koliko glasov so dobili posamezni kandidati.

O delu volilnega odbora pri ugotavljanju izida glasovanja se sestavi zapisnik, v katerega se vnesejo podatki, ki jih določa 85. člen ZVDZ. V zapisnik se vpišejo tudi morebitna posebna mnenja in pripombe članov volilnega odbora in zaupnikov list kandidatov. Zapisnik podpiše predsednik in člani volilnega odbora.

Izid glasovanja predsednik volilnega odbora razglasi na volišču, vendar ne pred 19. uro. Zapisnik o delu volilnega odbora in drug volilni material se preda okrajni volilni komisiji.

8.1.2 Ocena stanja

Pri izvedbi predčasnih volitev v državni zbor služba komisije pri ugotavljanju izida glasovanja na rednih voliščih ni zaznala težav in volilni odbori svoje naloge izvajajo v skladu z zakonom in navodili DVK. V posamičnih primerih je služba komisije zaznala odstopanje od navodil DVK pri ugotavljanju izida glasovanja na voliščih za glasovanje volivcev izven okraja stalnega prebivališča, in sicer glede ugotavljanja izida glasovanja na tistih voliščih, ki ne razpolagajo z več kot 10 glasovnicami za posamezen okraj.

Na to vprašanje je opozorila tudi Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR, ki je v končnem poročilu priporočila, »da državna volilna komisija pripravi jasnejša navodila in tako zagotovi popolno tajnost v vseh primerih, ko bi lahko majhno število oddanih glasovnic ogrozilo tajnost glasovanja (na primer na voliščih OMNIA, na voliščih dostopnih invalidom, pri glasovanju z glasovalnimi stroji in na voliščih z majhnim številom volivcev).« Služba komisije se s priporočilom Ocenjevalne misije strinja in je povzeto v predlogu rešitve.

8.1.3 Predlog rešitve:

DVK določi jasna pravila na kakšen način ravna volilni odbor na volišču za glasovanje volivcev izven okraja stalnega prebivališča v primeru, da za posamezni okraj ni bilo oddanih več kot 10 glasovnic in kdo in na kakšen način ugotovi izid glasovanja.

8.2 Ugotavljanje izida glasovanja po volilnih komisijah

8.2.1 Pravna podlaga²⁸

Ugotavljanje izida glasovanja po volilnih komisijah ZVDZ ureja v X. poglavju, in sicer OVK ugotovi izid glasovanja za posamezni okraj v skladu z 87. in 88. členom, VKVE pa ugotovi izid glasovanja na ravni volilne enote. VKVE ugotovi za vsako listo kandidatov koliko glasov so dobili posamezni kandidati z liste po volilnih okrajih in delež glasov posameznih kandidatov v skupnem številu glasov, oddanih v volilnem okraju, ter skupno število glasov, ki so bili oddani za listo v volilni enoti.

DVK ugotovi za območje države koliko glasov so dobili posamezni kandidati z liste po volilnih okrajih, koliko glasov so dobile liste po volilnih enotah in skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov za območje države. Pri tem volilna komisija upošteva tudi izid glasovanja na diplomatsko konzularnih predstavništvih Republike Slovenije in po pošti iz tujine. DVK sporoči volilnim komisijam volilnih enot končni izid glasovanja za posamezno volilno enoto. Na podlagi ugotovljenega izida glasovanja za območje države pa ugotovi, katere liste kandidatov oziroma istoimenske liste

²⁷ 84. do 86. člen ZVDZ

²⁸ 87. do 98. člen ZVDZ

kandidatov so na območju države dobile najmanj 4 % od skupnega števila glasov, oddanih za vse liste na območju države in se upoštevajo pri delitvi mandatov.

Na podlagi 90. do 93. člena ZVDZ se mandati dodelijo listam po proporcionalnem načelu, in sicer na dveh ravneh:

- na ravni volilne enote glede na uspeh, ki so ga dosegle posamezne liste v volilni enoti
- na ravni države glede na uspeh, ki so ga dosegle istoimenske liste, vložene v dveh ali več volilnih enotah, v celi državi

Pri razdelitvi mandatov se na ravni volilne enote uporablja Droopov količnik, na ravni države pa tudi d'Hondtov količnik.

Volilna komisija posebne volilne enote za volitve poslancev italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti ugotavlja izid glasovanja v skladu z 95. in 96. členom ZVDZ.

8.2.2 Ocena stanja

Služba komisije pri ugotavljanju izida glasovanja OVK in volilnih komisij volilnih enot ni zaznala težav in nepravilnosti ter ugotavlja, da volilne komisije dosledno spoštujejo določbe zakona ter navodila DVK. Služba komisije je pravočasno poskrbela za sprotno objavljane delnih neuradnih in začasnih izidov glasovanja po volilnih okrajih in volilnih enotah.

Vprašanje objavljanja neuradnih izidov volitev je obravnavala tudi Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR, ki je priporočila »da državna volilna komisija na svoji spletni strani objavi izide volitev glede na volišča«. Služba komisije se s priporočilom Ocenjevalne misije strinja in je povzeto v predlogu rešitev.

8.2.3 Predlog rešitev:

Služba komisije zagotovi, da se ugotovljeni izidi glasovanja po končanem glasovanju, prikazujejo oziroma prikažejo tudi za območja volišč.

9 VARSTVO VOLILNE PRAVICE

9.1 Pravna podlaga²⁹

Varstvo volilne pravice ZVDZ ureja v XII. poglavju. Varstvo volilne pravice zaradi nepravilnosti v postopku kandidiranja je že opredeljeno v 5. točki tega poročila.

Zaradi nepravilnosti pri delu volilnega odbora oziroma OVK pri volitvah ima vsak kandidat, predstavnik liste in vsak volivec pravico vložiti ugovor pri volilni komisiji volilne enote. Ugovor se vloži v treh dneh od dneva glasovanja. VKVE pa mora o ugovoru odločiti v roku 48 ur.

Če VKVE ugotovi takšne nepravilnosti pri glasovanju na volišču, oziroma pri delu volilnega odbora, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, razveljavi glasovanje na volišču ter odredi ponovne volitve v obsegu, v katerem je bilo glasovanje razveljavljeno. Če VKVE ugotovi takšne nepravilnosti pri delu OVK, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, sama ugotovi izid volitev v volilnem okraju.

Če DVK ugotovi takšne nepravilnosti pri delu volilne komisije volilne enote, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, sama ugotovi izid volitev v volilni enoti.

Zoper odločitev volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev poslanskih mandatov, ima vsak kandidat in predstavnik liste kandidatov pravico do pritožbe na državni zbor. Ta se lahko vloži najkasneje do prve seje državnega zbora, pritožba, ki se nanaša na naknadne ali ponovne volitve pa najkasneje od dneva teh volitev. O pritožbi odloča državni zbor ob potrditvi poslanskih mandatov.

---

²⁹ od 103. do 109. člen ZVDZ

9.2 Ocena stanja

Po končanem glasovanju na predčasnih volitvah v državni zbor je bilo pravočasno vloženih 8 ugovorov zoper delo volilnih odborov, ki pa so jih volilne komisije volilnih enot zavrnilo. Zoper te odločbe ni bilo vloženih pritožb.

Služba komisije ocenjuje, da varstvo volilne pravice ni dobro normativno urejeno zato bi bilo potrebno to poglavje na novo urediti. Na to pomanjkljivost je opozorila tudi Ocenjevalna misija OVSE/ODIHR v svojem končnem poročilu (poglavje XIV – Pritožbe) in predlagala, da se z ZVDZ vzpostavi enoten hierarhičen postopek za reševanje sporov glede vseh odločitev in dejanj volilne komisije.

9.3 Predlog rešitev:

DVK predlaga pristojnemu ministrstvu za področje volilne zakonodaje, da se varstvo volilne pravice v ZVDZ spremeni ali dopolni, da bo volivcem zagotovljeno učinkovito varstvo volilne pravice.

10 POSTOPKI JAVNEGA NAROČANJA

10.1. Pravna podlaga³⁰

Stroški za izvedbo volitev se krijejo iz proračuna Republike Slovenije. ZVDZ vsebuje presumpcijo na podlagi katere se šteje, da so sredstva za izvedbo volitev v smislu zakonov, ki urejajo javne finance in javna naročila, zagotovljena z dnem, ki je z razpisom volitev določen kot dan s katerim začnejo teči roki za volilna opravila.

Glede javnih naročil ZVDZ vsebuje določbo, ki določa, da se javna naročila, ki jih zahteva izvedba volitev, pri rednih volitvah lahko začnejo še pred dnem razpisa. Če zaradi rokov, ki jih zahteva izvedba volitev, ni mogoče spoštovati rokov določenih z zakonom, ki ureja javna naročila, se javno naročilo odda po postopku s pogajanjem brez prehodne objave.

Tretji odstavek 29. člena ZVDZ še določa, da če javnega naročila zaradi rokov, ki jih izvedba predčasnih volitev, ali drugih resnih razlogov ni mogoča, poskrbi za tisk in distribucijo tiskanega gradiva, ki ga določi volilni organ, podjetje, ki ga zakon določa kot založnika Uradnega lista Republike Slovenije³¹.

10.2 Ocena stanja

Pri oceni stanja na področju postopkov javnega naročanja je potrebno normativno ureditev tega področja v ZVDZ ocenjevati tudi z vidika prakse oziroma dosedanje izvedbe. Služba komisije ocenjuje, da je normativni okvir tega področja solidno urejen vendar pa v nekaterih segmentih ni optimalen, pa tudi premalo določen in ga bi bilo po oceni službe komisije izboljšati.

Pri izvedbi predčasnih volitev v DZ se je ocena službe komisije potrdila. Na podlagi drugega odstavka 6. člena ZVDZ velja, da so sredstva za izvedbo volitev v smislu predpisov, ki urejajo javne finance in javna naročila zagotovljena z dnem, ki je z razpisom volitev določen kot dan, s katerim začnejo teči volilna opravila. Dan s katerim začnejo teči volilna opravila oziroma dan razpisa volitev se določi z aktom o razpisu volitev. Akt o razpustu parlamenta in razpisu predčasnih volitev v DZ RS³² je predsednik republike izdal 21. oktobra 2011 in kot dan razpisa določil isti dan kot je bil dan izdaje akta. Zaradi že omenjenih določb drugega odstavka 6. člena ZVDZ in predpisov, ki urejajo javne finance in javna naročila, se je služba komisija nehote znašla v precepu oziroma dilemi. Ob doslednem spoštovanju prej omenjenih določb ter ob upoštevanju 3. odstavka 29. člena ZVDZ služba komisije ne bi smela začeti postopkov javnega naročanja, kot tudi ne prevzemati kakršnihkoli obveznosti za izvedbo predčasnih volitev, saj bi s tem kršila predpise, ki urejajo javne finance. Zakon o javnih financah v 11. členu kot enega od temeljnih načel določa, da neposredni uporabniki lahko prevzemajo obveznosti in izplačujejo sredstva proračuna v breme proračuna tekočega leta samo za namen ter do

³⁰ 6. člen in tretji odstavek 29. člena ZVDZ.

³¹ Javno podjetje Uradni list Republike Slovenije d.o.o., Dunajska cesta 167, Ljubljana

³² Odlok o razpustitvi Državnega zbora Republike Slovenije in o razpisu predčasnih volitev v Državni zbor Republike Slovenije

višine, ki sta določena s proračunom, in če so za to izpolnjeni vsi z ustavo, zakoni in drugimi predpisi določeni pogoji, če z zakonom o javnih financah ni drugače določeno.

Na drugi strani je predsednik republike z odlokom o razpustu parlamenta in razpisu predčasnih volitev v DZ RS določil, da za izvršitev odloka skrbi DVK. Sama izvedba volitev (tudi predčasnih) pa sama po sebi zahteva pravočasen izbor izvajalcev in sklepanje pogodb z izvajalci, ki so potrebni za pravočasno izvedbo posameznih volilnih opravil oziroma volitev. Glede na vedenje, kdaj bo predsednik republike razpustil Državni zbor RS je služba komisije, s ciljem pravočasne in zakonite izvedbe predčasnih volitev in ne glede na določbo drugega odstavka 6. člena pred dnem razpisa volitev začela s pogovori z javnim podjetjem Uradni list Republike Slovenije d.o.o. (v nadaljevanju: Uradni list RS). Uradni list RS na podlagi tretjega odstavka 29. člena ZVDZ poskrbi za tisk in distribucijo tiskanega gradiva, ki ga določi pristojni volilni organ torej DVK. Glede te določbe zakona služba komisije meni, da bi bilo potrebno opraviti razmislek ali je ta potrebna ali pa jo vsaj dopolniti.

Ta določba daje Uradnemu listu na nek način monopolni položaj v primerih, ko pride do razpisa predčasnih volitev ali referendumov, ki jih ni mogoče vnaprej predvideti, finančna sredstva za izvedbo pa v tem primeru niso zajeta v proračunu za tekoče leto. Iz same določbe ni povsem jasno za kakšno tiskano gradivo gre saj DVK ne določa vsebine in oblike vseh tiskanih gradiv, ki so potrebni za izvedbo volitev. V ta krog nedvomno sodita glasovnica in navodilo za delo volilnih odborov, ne pa tudi npr. kuverta za glasovnice, ki se uporablja pri izvedbi glasovanja po pošti iz tujine in ostalo pomožno tiskano gradivo (obrazci za volivce, vrečke za shranjevanje glasovnic, zapisnik o delu volilnih odborov in komisij). Ta določba je lahko nekoliko nerodna ob upoštevanju načela konkurence, čeprav je mogoče razumeti intencijo zakona oziroma zakonodajalca, je pa vprašanje ali je monopol javnega podjetja potreben, če upoštevamo določbo četrtega odstavka 6. člena DVK, ki določa da se javno naročilo (npr za tiskanje glasovnic) odda po postopku s pogajanjem brez predhodne objave.

Do izvedbe predčasnih volitev se je v praksi uveljavila rešitev na podlagi katere je uradni list prevzel organizacijo tiskanja in distribucije tiskanih in drugih pomožnih gradiv, ki bi jih lahko uvrstili v tri glavne sklope:

1. Tisk in distribucija glasovnic;
2. Tisk in distribucija ostalega tiskanega gradiva
3. Tisk, izdelava in distribucija kartonskega gradiva, opreme za volišča in pripomočki

Za te storitve je Uradni list zaračunal svojo storitev v višini 25% cene tiskarskih storitev in del za projektno delo. Takšna praksa se je zdela službi komisije neustrezna zato je pri izvedbi predčasnih volitev le to prekinila in na podlagi pogajanj z Uradnim listom, dogovorila način po kateri se storitev Uradnega lista ovrednoti in plača na podlagi vnaprej dogovorjenih meril oziroma cen za posamezno njihovo storitev.

Služba komisije je za prej navedene storitve, na podlagi četrtega odstavka 6. člena ZVDZ izvedla javna naročila za dva sklopa in sicer:

1. Za tisk in distribucijo glasovnic in ostalega tiskanega gradiva
2. Za izdelavo in distribucijo kartonskega gradiva, opreme za volišča in pripomočke.

Na podlagi izvedenih javnih naročil sta bili sklenjeni dve pogodbi, in sicer za storitve iz 1. točke z javnim podjetjem Uradni list RS in za storitve iz 2. točke drugim zunanjim izvajalcem.

Za nemoteno izvedbo predčasnih volitev v DZ je služba izvedla tudi javni natečaj za zagotovitev informacijske podpore volitev oz posameznih volilnih postopkov. Gre za naslednje sklope storitev:

- a) kadrovsko – finančni program,
- b) program za podporo kandidacijskega postopka,
- c) program vnosa glasov in izračuna rezultatov glasovanja,
- d) program za statični prikaz rezultatov glasovanja,
- e) vzdrževanje spletne strani.

10.3 Predlog rešitve

1. DVK predlaga ministrstvu pristojnem za področje volilne zakonodaje, da v sodelovanju z ministrstvom za finance prouči ustreznost določbe 6. in 29. člena ZVDZ.

11 STROŠKI PREDČASNIH VOLITEV

11.1 Stroški volilnih organov

Pod temi stroški so prikazani vsi stroški volilnih organov, in sicer so zajeti naslednji stroški:

- nadomestila zaradi dela v volilnem organu
- povračila stroškov članov volilnih organov (kilometrine)
- materialni stroški volišč

DVK je na podlagi 26. člena ZVDZ sprejela sklep o višini nadomestil članom volilnih odborov in višini akontacije za OVK in volilne komisije volilnih enot za izvedbo predčasnih volitev v državni zbor 4. decembra 2011, z dne 07.11.2011 (v nadaljnjem besedilu: sklep o določitvi višine nadomestil) s katerim je določila višine pripadajočih nadomestil in sicer:

1. Članom volilnih odborov in njihovim namestnikom je pripadalo, v skladu z Uredbo o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugim odhodkom, ki se ne všttevajo v davčno osnovo tri (3) dnevnic po 15,00 EUR, predsedniku in namestniku volilnega odbora pa še dodatno polovica dnevnic v višini 7,50 EUR;
2. Član volilnega odbora, ki je sodeloval na predčasnem glasovanju je imel pravico do povračila 15,00 EUR za vsak dan predčasnega glasovanja, ter 15,00 EUR za delo v nedeljo pri izvrševanju funkcije volilnega odbora, predsedniku in njegovemu namestniku pa je pripadala dodatno še polovica dnevnic višini 7,50 EUR. Prav tako je nadomestilo pripadalo tudi t.i. letečemu odboru, to je posebni volilni odbor, ki je opravljal posamezne naloge pri glasovanju na domu in ga imenuje OVK;
3. Predstavniki volilnega odbora, ki je opravil razvoz volilnega gradiva na volišče, je imel pravico tudi do povrnitve stroška kilometrine v višini 0,37 EUR za vsak prevožen kilometer.
4. Člani volilnih odborov, ki so vodili glasovanje na diplomatsko konzularnih predstavništvih RS, so imeli pravico do nadomestila v višini ene dnevnic za službeno potovanje, ki traja nad 14 ur v državo, v kateri je sedež diplomatsko konzularnega predstavništva, na katerem je volišče.
5. Za pokritje materialni stroškov, je pripadalo posameznemu volišču:
  - a) za drobni pisarniški material 8,00 EUR;
  - b) za povrnitev stroškov oz. odškodnina lastniku oz. upravljavcu volišča v povprečni višini 50,00 EUR ter 10,00 EUR za čiščenje prostora;
  - c) za reprezentanco volilnega odbora 7,00 EUR;
  - d) za druge materialne stroške pa 12,00 EUR plus 0,06 EUR na volivca.

Sklep državne volilne komisije o višini nadomestil je določil tudi višino nadomestil oz. nagrad članov OVK, volilnih komisij volilnih enot ter tajnikov, namestnikov tajnikov, računovodij in informatikov in sicer v naslednjih zneskih:

1. VKVE:
  - a) predsedniku in namestniku volilne komisije volilne enote je pripadalo nadomestilo v višini 1.200,00 EUR,
  - b) članom volilnih komisij volilnih enot in njihovim namestnikom pa nadomestilo v višini 400,00 EUR,
  - c) tajniku volilne komisije volilne enote je pripadalo nadomestilo v višini 1.200,00 EUR, namestniku tajnika pa 900,00 EUR,
  - d) Računovodjem in računalničarjem pa se je izplačala nagrada v višini 400,00 EUR
2. OVK:
  - a) predsedniku in namestniku predsednika OVK je pripadalo 1.100,00 EUR nadomestila,
  - b) članom OVK in njihovim namestnikom pa nadomestilo v višini 320,00 EUR,
  - c) tajniku OVK je pripadalo nadomestilo v višini 1.100,00 EUR, namestniku tajnika pa 850,00 EUR,
  - d) Računovodjem in računalničarjem se je izplačala nagrada v višini 400,00 EUR.

Sklep o višini nadomestil članom Državne volilne komisije je v skladu z 26. členom ZVDZ določal, da predsednik in namestnik predsednika prejmeta 25% osnovne plače predsednika Ustavnega sodišča

RS mesečno za mesece oktober, november in december, ostali člani Državne volilne komisije pa 16% osnovne plače predsednika Ustavnega sodišča RS mesečno za mesece oktober, november in december.

Tako znaša strošek dela oseb, ki so sodelovali pri volilnih opravilih, **2.618.598,90 EUR**, kar je kar 61,27% celotnega stroška izvedbe volitev. Pri tem moramo upoštevati, da na višino nadomestil za dnevnice, kilometrine in prispevka ZZ DVK nima vpliva, ker je ta del zakonsko določen. Prihranki pa so mogoči pri določitvi števila izplačanih dnevnic in višini nadomestil za materialne stroške.

11.2 Volilne (glasovalne) skrinjice

Strošek dostave in prevzema na sedežih OVK, čiščenja in nakupa volilnih skrinjic ter lepljenja grbov na njih, je znašal **55.313,95 EUR**.

Največji strošek je bil nakup 1.096 kom novih skrinjic v višini 24.990,00 EUR. Strošek nakupa je bil neizogiben, ker je bilo potrebno nadomestiti poškodovane in izgubljene oziroma odtujene volilne skrinjice. Čiščenje v višini 14.804,35 EUR je povezano s številom skrinjic, ki so bile uporabljene pri izvedbi volitev, cena pa je bila določena v pogodbi. Dostava v višini 14.400,00 EUR je odvisna od števila prevoženih kilometrov do volilnih enot po Sloveniji. Lepljenje grbov na novo kupljene volilne skrinjice pa je znašal 1.119,00 EUR.

Na stroške, ki se nanašajo na skrinjice v povezavi z volitvami služba komisije ni imela vpliva, ker so bili vsi pogoji določeni v pogodbi z izvajalcem Klima Vidmar d.o.o., v pogajanjih pa je bilo dosežena nekoliko nižja cena za nakup dodatnih volilnih skrinjic, kot jih je določala osnovna pogodba.

Potrebno je tudi upoštevati, da v tem znesku ni zajet strošek skladiščenja volilnih skrinjic in pokrovov, ki mesečno znaša 1.080,00 EUR. Na strošek, vezan na volilne skrinjice do sedaj nismo imeli vpliva, ker smo bili pogodbeno vezani na izvajalca storitve. Z letošnjim letom smo pogodbo z njimi prekinili in že našli nove prostore za hrambo volilnih skrinjic in pokrovov na Ministrstvu za finance, ki nam stroška hranjenja skrinjic ne bodo zaračunali.

11.3 Glasovalne naprave

Strošek najema, programske prilagoditve, izobraževanja volilnih odborov, razvoza in pobiranja ter tehnične asistencije glasovalni naprav je znašal **232.480,00 EUR**. Storitve na podlagi sklenjene pogodbe izvaja podjetje ISG d.o.o., na katerega smo pogodbeno vezani do avgusta tega leta.

11.4 Tisk in distribucija glasovnic in drugega volilnega gradiva

ZVDZ v četrtem odstavku 29. člena določa: »Če izvedba javnega naročila zaradi rokov, ki jih zahteva izvedba predčasnih volitev ali drugih resnih razlogov ni mogoča, poskrbi za tisk in distribucijo tiskanega gradiva, ki ga določi pristojni organ, podjetje, ki ga zakon določa kot založnika Uradnega lista RS«. V četrtem odstavku 6. člena pa ZVDZ dovoljuje postopek s pogajanjem brez predhodne objave.

Z upoštevanjem teh dveh določb zakona smo za izvajanje te storitve izbrali podjetje Uradni list RS. Strošek tiska glasovnic in drugega volilnega gradiva je skupaj znašal **489.799,73 EUR**. Pri tem želimo opozoriti, da si je vodstvo službe ves čas prizadevalo za čim bolj racionalno izvedbo predčasnih volitev. Z skrbno načrtovanim planiranjem potrebnih količin posameznih volilnih gradiv in z ustreznimi pogajanjem se je strošek tiska in distribucije glasovnic in drugega volilnega gradiva v primerjavi z stroški za izvedbo volitev v DZ leta 2008 zmanjšal za 38.688,39 oziroma za 7,32%³³ pri čemer je potrebno upoštevati, da je stopnja inflacije v obdobju od začetka decembra 2008 do konca decembra 2011 znašala 5,1 %, kar se je odražalo tudi na cenah materiala in storitev, v tem primeru na cenah papirja, tiska in distribucije.

---

³³ Strošek te storitve je za izvedbo volitev v DZ leta 2008 znašal 528.488,12 EUR.

11.5 Stroški informacijske podpore

Za zagotovitev ustrezne informacijske podpore izvedbe volitev in ki zajema kadrovsko – finančni program, program za podporo kandidacijskega postopka, program vnosa glasov in izračuna rezultatov glasovanja, program za statični prikaz rezultatov glasovanja, vzdrževanje spletne strani je DVK porabila **141.583,59 EUR** oziroma v primerjavi z letom 2008 kar za 102.474,21 EUR manj kar znaša zmanjšanje za 41,98%.

Vsi postopki izbiranja ponudnikov so bili izvedeni v skladu s 6. členom ZVDZ in ZJN.

11.6 Stroški opreme volišč – kartonsko gradivo

Stroški opreme volišč, ki zajemajo nabavo kartonskega gradiva (obvestilni napisi za volišča, volilni zasloni), nalepk z grbom RS, selotejp s tiskom, etikete za pečatenje skrinjic je na predčasnih volitvah v DZ znašal **26.357,34 EUR**.

11.7 Poštni stroški

Poštni stroški, ki obsegajo pošiljanje volilnega gradiva volivcev v tujini, obvestil volivcem v RS, volilnega gradiva za glasovanje po pošti v RS, odločb o imenovanju članov volilnih odborov in drugi poštni stroške OVK in VKVE, so na predčasnih volitvah v DZ znašali **671.491,75 EUR**.

11.8 Struktura stroškov izvedbe predčasnih volitev v DZ

Tabela: Prikaz strukture stroškov

Strošek	Vrednost	%
STROŠKI NADOMESTIL IN MATERIALNI STROŠKI VOLILNIH ORGANOV	2.618.598,90	61,27%
VOLILNE SKRINJICE	55.313,95	1,29%
GLASOVALNE NAPRAVE	232.480,70	5,44%
POŠTNI STROŠKI	671.491,75	15,71%
TISK IN DISTRIBUCIJA GLASOVNIC IN VOLILNEGA GRADIVA	489.799,73	11,46%
OPREMA VOLIŠČ - KARTONSKO GRADIVO	26.357,34	0,62%
STROŠKI INFORMACIJSKE PODPORE	141.583,59	3,31%
DRUGI STROŠKI	37.987,36	0,89%
SKUPAJ:	4.273.613,32	100,00%

Iz tabele je razvidno, da kar 61% vseh stroškov predstavlja strošek dela volilnih organov in materialnih stroškov volilnih komisij VE in OVK. Velik del stroškov odpade na:

1. strošek poštne ki je znašal 15,71% in
2. stroške tiska in distribucije glasovnic in drugega volilnega gradiva, ki znaša 11,46% vseh stroškov izvedbe predčasnih volitev.

Tabela: Primerjava stroškov predčasnih volitev v DZ 2011 in volitev poslancev v DZ 2008

	Predčasne volitve DZ	Volitve DZ	Povečanje / zmanjšanje	
	4.11.2011	21.9.2008	stroškov	%
1. STROŠKI VOLILNIH ODBOROV	1.178.568,11	1.152.650,58	25.917,53	2,25
Dnevnice in kilometrina	1.085.702,16	1.086.365,90	-663,74	-0,06
Pavšal prispevki ZZ	92.865,95	66.284,68	26.581,27	40,10
2. MATERIALNI STROŠKI VOLILNIH KOMISIJ VE in OVK	1.403.145,62	1.416.330,40	-13.184,78	-0,93
Nadomestila in kilometrina članov VK VE OVK	1.008.454,66	1.001.353,77	7.100,89	0,71
Najem in čiščenje volišč	206.937,54	202.965,03	3.972,51	1,96
Podjemne pogodbe in študentsko delo	64.535,97	81.238,19	-16.702,22	-20,56
Drugi materialni stroški VK	123.217,45	130.773,41	-7.555,96	-5,78
3. STROŠKI ČLANOV DVK	36.885,17	62.864,92	-25.979,75	-41,33
Nadomestila in kilometrina	36.885,17	62.864,92	-25.979,75	-41,33
4. VOLILNE SKRINJICE	55.313,95	14.414,40	40.899,55	283,74
Dostava in prevzem na sedežih OVK	14.400,00	4.586,40	9.813,60	213,97
Čiščenje	14.804,35	9.828,00	4.976,35	50,63
Nakup volilnih skrinjic	24.990,00	0	24.990,00	0,00
Lepljenje grbov RS	1.119,60	0	1.119,60	0,00
5. GLASOVALNE NAPRAVE	232.480,70	34.589,01	197.891,69	572,12
Najem glas. naprav	32.832,00	0	32.832,00	0,00
Programska prilagoditev	72.476,58	9.389,01	63.087,57	671,93
Izobraževanje članov VO	57.334,60	10.680,00	46.654,60	436,84
Razvoz in pobiranje glas. naprav	50.476,14	8.640,00	41.836,14	484,21
Tehnična asistenca na dan glasovanja	18.337,06	5.880,00	12.457,06	211,85
Izplačilne vrečke	1.024,32	0	1.024,32	0,00
6. POŠTNI STROŠKI	671.491,75	557.447,93	114.043,82	20,46
Poštni stroški OVK	529.215,06	465.915,77	63.299,29	13,59
Poštni stroški DVK	142.276,69	91.532,16	50.744,53	55,44
7. TISK IN DISTRIBUCIJA	489.799,73	528.488,12	-38.688,39	-7,32
Publikacije za gospodinjstva (brošure)	34.077,58	51.711,41	-17.633,83	-34,10
Glasovnice	255.506,55	163.992,24	91.514,31	55,80
Navodilo za delo volilnega odbora	5.439,96	61.486,88	-56.046,92	-91,15
Pošiljke za glasovanje po pošti-tujina/kompletiranje,etiketiranje	29.880,00	19.063,89	10.816,11	56,74
Vodenje projekta in dodatna dela	30.114,00	42.265,20	-12.151,20	-28,75
Knjiga - Predpisi o volitvah v DZ 2008		47.946,12	-47.946,12	-100,00
Ostalo tiskano gradivo in distribucija	134.781,64	142.022,38	-7.240,74	-5,10
8. OPREMA VOLIŠČ-KARTONSKO GRADIVO in ETIKETE	26.357,34	32.788,21	-6.430,87	-19,61
Kartonsko gradivo	10.448,20	17.232,76	-6.784,56	-39,37
Nalepke grb RS in selotejp s tiskom	6.103,20	8.144,85	-2.041,65	-25,07
Etikete za pečatenje skrinjic s poštino	9.805,94	7.410,60	2.395,34	32,32
9. STROŠKI INFORMACIJSKE PODPORE	141.583,59	244.057,80	-102.474,21	-41,99
Kandidacijski postopek in prikaz rezultatov	68.945,59	134.380,00	-65.434,41	-48,69
Program evidenca OVK-kadrovski program	11.400,00	11.400,00	0	0,00
Program posebna volišča	9.120,00	19.440,00	-10.320,00	-53,09
Program vnos glasov	34.200,00	45.648,00	-11.448,00	-25,08
Operativno vzdrževanje-ure po naročilu	6.048,00		6.048,00	0,00
Ažuriranje spletne strani	4.320,00	19.440,00	-15.120,00	-77,78
Najem računalniške opreme	6.360,00	10.524,00	-4.164,00	-39,57
Dograditev programa in priprava tabel za 10 VE	1.190,00	3.225,80	-2.035,80	-63,11
10. DRUGI STROŠKI	37.987,36	47.122,62	-9.135,26	-19,39
Prevodi in vital. in madž.	1.717,98	3.536,75	-1.818,77	-51,42
Tuje delegacije	1.586,74	7.155,79	-5.569,05	-77,83
Drugi stroški vzdrževanja	1.087,85	0	1.087,85	0,00
Podjemne pogodbe DVK	15.507,03	13.938,59	1.568,44	11,25
Reprezentanca DVK	660,35	5.901,24	-5.240,89	-88,81
Pisarniški material DVK	1.175,25	5.386,94	-4.211,69	-78,18
Študentsko delo	3.841,51	11.203,31	-7.361,80	-65,71
MZZ - stroški DKP	refundacija 12.410,6	prerazporeditev 22.468,3	-10.058,30	0,00
SKUPAJ:	4.273.613,32	4.090.753,99	182.859,33	4,47

Iz tabele so razvidni stroški po strukturi in primerjava med predčasnimi volitvami v DZ in volitvami v DZ leta 2008. Prvi pogled na prikazano primerjavo stroškov pokaže, da so bili stroški izvedbe predčasnih volitev v DZ višji za 182.859,33 ali 4,47% višji. Pa temu ni tako, saj je potrebno pri tej oceni upoštevati določena dejstva in okoliščine in sicer:

1. pri prikazu stroškov za volilne skrinjic pri volitvah 2008 niso prikazani stroški nakupa volilnih skrinjic, ki so bile za potrebe volitev nabavljene leta 2007 iz sredstev proračuna DVK za leto 2007;

2. pri prikazu stroškov za glasovalne naprave je potrebno upoštevati, da pri volitvah 2008 niso prikazani stroški nakupa 14. glasovalnih naprav in tudi ne stroški najema glasovalnih naprav saj so bile uporabljene glasovalne naprave, ki so v lasti DVK. Manjši so tudi ostali stroški saj je bilo na predčasnih volitvah uporabljeno 35 glasovalnih naprav več oziroma 55. glasovalnih naprav;
3. pri oceni poštnih stroškov in tisku ter distribuciji glasovnic in drugega volilnega gradiva je potrebno upoštevati rast cen teh storitev od leta 2008 do izvedbe predčasnih volitev;

Če bi zgoraj navedena dejstva upoštevali pri izračunu oz primerjavi lahko z gotovostjo trdimo, da je službi komisije uspelo izvesti predčasne volitve bistveno ceneje kot so bile izvedene v letu 2008. To trditev potrjujejo prihranki na posameznih stroškovnih mestih, ki so razvidni iz zgornje tabele:

Iz tabele je razvidno, da so bili stroški izvedbe bistveno nižji oziroma prihranki najvišji na tistih postavkah oziroma stroškovnih mestih na katere lahko služba komisije bistveno vpliva. Najvišji prihranki so bili doseženi na naslednjih postavkah:

1. Knjiga predpisi o volitvah v DZ 2008 - ker se ZVDZ od leta 2008 ni spreminjal je služba komisije odločila, da se za predčasne volitve posebna izdaja predpisov v obliki knjige ne izda;
2. Navodilo za delo volilnih odborov – služba komisije je sprejela odločitev o zmanjšanju števila tiskanih izvodov tega navodila, ki pripada na vsak volilni odbor. Za potrebe volilnih odborov se je tiskalo povprečno 2 izvoda na vsak volilni odbor;
3. Stroški informacijske podpore volitev;
4. Stroški nadomestil članov DVK

Če povzamemo zgoraj navedeno lahko ugotovimo, da so bile predčasne volitve v DZ v letu 2011 izvedene bolj racionalno, kot volitve v DZ leta 2008, kar je povsem skladno z cilji ki si jih je zadalo vodstvo službe komisije in prizadevanju Vlade Republike Slovenije k varčevanju in racionalni porabi proračunskih sredstev.

11.9 Predlogi za nadaljnjo racionalizacijo

Služba komisija je pri izvedbi predčasnih volitev v DZ ugotovila, da je mogoče v prihodnje izvedbo volitev in referendumov še bolj racionalizirati in da posamezna področja, ki imajo neposreden ali posreden vpliv na stroške niso optimalno urejena in niso optimalno urejena. Nekatera področja so bila v poročilu že omenjena (kot npr. vprašanje števila volišč, uvedba mobilnih volilnih odborov za glasovanje z glasovalnimi napravami, volilne skrinjice ipd), na tem mestu pa služba navaja še nekaj področjih kjer služba komisije še vidi možnost racionalizacije v prihodnje. V zvezi s tem služba predlaga:

1. da DVK določi jasna merila in kriterije za določitev višine nadomestil članov volilnih organov, tajnikov in drugih oseb ki opravljajo dolžnosti na volitvah pri čemer se upošteva vrsto volitev in obseg nalog, ki morajo biti opravljene;
2. da DVK določi jasna merila in kriterije za določitev pravice do povračila stroškov članov volilnih organov, tajnikov in drugih oseb, ki opravljajo dolžnosti na volitvah;
3. da ministrstvo pristojno za javno upravo v sodelovanju z službo komisije in ministrstvom pristojnim za lokalno samoupravo bolj jasno določi obveznosti državnih organov in organov lokalnih skupnosti, ki jih določata prvi in drugi odstavek 29. člena ZVDZ in tudi določi katere osebe je moč šteti pod druge osebe, ki opravljajo dolžnosti na volitvah;
4. da ministrstvo pristojno za volilno zakonodajo v sodelovanju z ministrstvom za poštne storitve prouči možnost zmanjšanja stroškov poštnih storitev za izvedbo volitev in referendumov;

Upoštevajoč javno finančno stanje v Republiki Sloveniji bi moralo, po oceni službe komisije, prizadevanje za čim bolj racionalno izvedbo volitev, postati cilj ne samo DVK, temveč vseh organov, ki lahko s svojimi odločitvami k temu cilju pripomorejo.

13 SEZNAM UPORABLJANIH KRATIC IN OKRAJŠAV

- ZVDZ - Zakon o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – ZVDZ- UPB1 in 54/07 – odločba US)
- ZJN – Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 128/06, 16/08, 19/10 in 18/11)
- ZJF – Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – ZJF-UPB4)
- ZEVP – Zakon o evidenci volilne pravice – ZEVP-1-UPB1 (Uradni list RS, št. 1/07)
- MZZ – Ministrstvo za zunanje zadeve
- MNZ – Ministrstvo za notranje zadeve
- DKP – Diplomatsko konzularno predstavništvo
- DVK – Državna volilna komisija
- VKVE – Volilna komisija volilne enote
- OVK – Okrajna volilna komisija
- ZDSSS – Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije
- OVSE/ODIHR - Urad za demokratične institucije in človekove pravice pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi